GŁOS NARODU

WYD. PORANNE

SOBOTA

22. LUTEGO 1919.

NR. 40. — R. XXVII.

CENA Nru: W KRAKOWIE i na prowincyi 30 hal., Wydanie całodzienne na prowincyi 50 hal., 32 fen.

Przedpłata wynosi:	W Krakowie z odnoszeniem	W Krakowie bez odnoszenia	Na całym obszarze Państwa polsk. 1-razową przes.	Na całym obszarze Państwa polsk. 2-razową przes.	Za granicą	Przedpłata zniżona dla Nauczycielstwa Ludowego
Miesięcznie	K 10·—	K 8·50	K 10·—	K 11.—	K 12.—	K 8·50
Kwartalnie	„ 30·—	„ 25·50	„ 30.—	„ 33.—	„ 36.—	„ 25·50
Półrocznie	„ 60·—	„ 51·—	„ 60·—	„ 66.—	„ 72.—	„ 51.—
Rocznie	„ 120·—	„ 102·—	„ 120·—	„ 132.—	„ 144.—	„ 102.—

Przy uiszczeniu prenumeraty w Markach polskich liczyć należy wedle kursu urzędowego 1 Marka = 1 K. 50 hal.
Zamawiać „Głos Narodu“ można we wszystkich agencyach dzienników lub bezpośrednio w Administracyi. — Wpłaty można uskuteczniać listami pieniężnemi, przekazami pocztowymi, przez Pocztową Kasę Oszczędności (Konto Nr 23993), przez Bank Krajowy i w Administracyi Wydawnictwa.

REDAKCYA I ADMINISTRACYA: KRAKÓW, UL. ŚW. KRZYŻA 11. — DRUKARNIA UL. ŚW. TOMASZA 35.
Telefon Redakcyi Nr. 199. — Telefon Administracyi i Drukarni Nr 8344 — Listów niedostatecznie opłaconych nie przyjmuje się. — Prosimy uprzejmie o adresowanie wszystkich listów dotyczących przedpłaty i ogłoszeń do administracyi wydawnictwa.

CENY OGŁOSZEŃ

Zwyczajne (za wiersz nonp. lub jego miejsce) K —·80
„ układ tabelaryczny . . . „ —·70
Nadesłane (za wiersz nonp.) . . . . „ 2·—
Nekrologi „ „ „ . . . . „ 2·—
Komunikaty (po kronice) . . . . „ 3·—
Paski (2 i 3 stronica) . . . . . „ 30·—
Załączniki, prospekty itp. dla prenum. miejscow. i zamiejsc. za 100 egz. „ 2·—

Naczelnik państwa.

Józef Piłsudski, któremu sejm przez aklamacyę powierzył dalsze sprawowanie urzędu naczelnika państwa i wyraził wdzięczność za „pełne trudów dotychczasowe piastowanie tego urzędu w służbie ojczyzny“, musiał niezawodnie w tej uroczystej chwili odczuć głęboko, że Polacy, to jednak naród, dla którego warto żyć i działać. Bo nazwijmy rzeczy po imieniu. Józef Piłsudski wyszedł z socyalizmu i nie przestał być socyalistą. Aczkolwiek na stanowisku tymczasowego kierownika nawy państwowej umiał wznieść się na wyżyny, jakie tej wielkiej i powszechno-narodowej godności przystoją, do czego obok dużej kultury dopomógł mu niezawodnie gorący polski patryotyzm, wykarmiony bogactwem najlepszych tradycyi rodzinnych, to przecież dawny długoletni działacz proletaryacki, przeniósłszy się do złocistych sal Belwederu, nie mógł, ani nie chciał wypruć z głębszych swych nawarstwowień duchowych tego, co się tam z biegiem czasu nagromadziło jako nierozerwalny węzeł z „partyą“. Dowodem choćby eksperyment z p. Moraczewskim. Zgromadzenie poselskie, w którego ręce przyszło naczelnikowi Piłsudskiemu złożyć władzę, dalekiem jest pod względem swego składu od tego, czegoby sobie życzył, być może, socyalista Piłsudski. Skrajna lewica wogóle tworzy w niem mniejszość, zaś żywioł socyalistyczny schodzi wobec konserwatywnej na swój sposób masy chłopskiej wprost do rzędu drobnej (chociaż nazbyt hałaśliwej) grupki. A przecież ten sejm, sejm — żeby posłużyć się świeżo ukutym terminem z „Naprzodowego“ żargonu — „ludo-endecki“, manifestacyjnie wezwał Józefa Piłsudskiego, by wygasłą w dniu onegdajszym władzę zatrzymał, aż do dalszych konstytucyjnych rozstrzygnięć.

Tym aktem naród za pośrednictwem swego przedstawicielstwa uczcił w Józefie Piłsudskim jego dotychczasowy ofiarny trud dla ojczyzny, jego czysty patryotyzm, jego niewątpliwą zasługę przeprowadzenia łodzi narodowej w pierwszych swobodnych poruszeniach przez bolszewickie niebezpieczeństwo. Chwila była piękna i dla naczelnika państwa i dla sejmu. Piłsudski, spełniając uczciwie „podstawowy cel swich rządów“: zwołanie sejmu urządzającego do Warszawy, zapoczątkowanie w nowej Polsce rządów prawa, okazał się godnym spadkobiercą półtysiącletniej parlamentarnej tradycyi swego narodu, a odcinając tem jaskrawo Polskę konstytuującą się na podstawie woli ludu od bolszewickiej Rosyi, która zmieniła tylko formę despotyzmu, bez naruszenia jego zasady — stworzył czyn polityczny wielkiej miary. Sejm, naodwrót, przez dalsze tymczasowe zatrzymanie u steru naczelnika państwa, nie będącego w ciasnem znaczeniu „człowiekiem większości“, nietylko uczynił wielki gest, ale wobec powagi zbliżających się rozstrzygnięć zewnętrznych dowiódł, że na przeogromne swe zadania patrzy z możliwie najwyższego punktu widzenia. Józef Piłsudski doczekał dzięki temu wszystkiemu szczęścia, jakiego nie danem było zaznać Kościuszce: mógł w ręce wolnego sejmu złożyć swój naczelny urząd i — chociaż na krótko — wziąć go odeń nanowo. Tę niewymowną łaskę losu wypłaci narodowi z pewnością nietylko wytężeniem wszystkich sił w publicznej służbie, ale tem silniejszem jeszcze, jeśli możliwe, wzbiciem się na wyżyny, z których cały tylko widać Naród.

Akt sejmowy zatarł wreszcie ostatni ślad formalnego związku, jaki istniał pomiędzy wypędzonym najazdem a zwierzchnią władzą państwową Polski. Łączności istotnej nie było ani wówczas, gdy więzień z Magdeburga brał tę władzę z rąk Rady Regencyjnej, ani gdy ją Rada Regencyjna sprawowała sama. Zewnętrzny związek stargany został teraz do reszty. Władza naczelnika państwa, złożona przez Piłsudskiego w ręce sejmu, powróciła do niego od tegoż sejmu w postaci zmienionej, jako emanacya woli przedstawicielstwa narodowego, powróciła z piętnem nowoczesnej, a dla nas Polaków odwiecznej i dziś tylko zdemokratyzowanej zasady, którą ustawa 3 Maja stwierdziła niegdyś słowami: „Wszelka władza społeczności ludzkiej początek swój bierze z woli Narodu“. Przez rezygnacyę Piłsudskiego i ponowną jego inwestyturę z ramienia sejmu dokonał się wzniosły ceremoniał oczyszczenia polskiej władzy narodowej z ostatnich śladów zależności od czynników obcych. W dniu 20. lutego 1919 r. historya wycisnęła jakby pieczęć prawną na akcie naszego zmartwychwstania.

CH.

Przeciw zamachom paskarzy.

Niefortunny zamach paskarzy mięsnych na Komitet dla zwalczania lichwy i bardziej jeszcze niefortunna ich obrona, podjęta przez niektóre oficyalne czynniki, budzą odruchowy protest społeczeństwa, dotkniętego wyzyskiem. Nadchodzą też liczne pisma, składające hołd mężom, którzy zapoczątkowali skuteczną walkę z paskarstwem. W sprawie tej zamieszczamy list, otrzymany od prof. Dra Napoleona Cybulskiego, rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego, następującej treści.

Pismo p. prof. M. Rostworowskiego w onegdajszym „Głosie Narodu“ zachęca mnie również, jako jednego z tej licznej rzeszy obywateli naszego kraju, nękanych procederami geszefciarskiemi naszych domorosłych paskarzy, do wypowiedzenia wdzięczności Komitetowi do zwalczania lichwy za dotychczasową jego działalność i do zachęcenia bez względu na piętrzące się przeszkody ze strony rozmaitych protektorów do dalszej walki. Przy tej sposobności pozwolę sobie zwrócić uwagę Szanownej Redakcyi, że walka naszego młodego państwa z wszelkiego rodzaju podłościami, które spadły na nas w dziedzictwio po zgniłej do szczętu Austryi, będzie nie tylko trudną, lecz prawie zawsze bezskuteczną, dopóki społeczeństwo nasze nie zdecyduje się na doszczętne usunięcie wszystkich tych dróg, sposobów i metod, któremi rządy austryackie wszczepiały w nasze społeczeństwa wszelkie antyspołeczne instynkta. Otóż te drogi i metody dają się zredukować do następujących t r z e c h punktów: pierwsze — do przywilejów, udzielanych przez rząd osobom lub korporacyom, drugie — do wszelkich licencyi i w końcu po trzecie — do instytucyj, cechów, będących jedną może z najszkodliwszych i najniemoralniejszych przeżytków średniowiecza, która właśnie korzystając z przywilejów, stopniowo zmieniła się w stosunku do reszty społeczeństwa wprost w zorganizowaną bandę, mającą zawsze tylko swoje cele na względzie, chociażby się to działo z największą szkodą dla całego społeczeństwa, jak to widzimy w akcyi naszych masarzy, rzeźników, krawców i t. d., t. j. tych zawodów, od których zależy dostarczanie ludności rzeczy najniezbędniejszych w życiu każdego obywatela.

Uwolnienie społeczeństwa od tych ustawami protegowanych form wyzysku, a w szczególności od tego zupełnie niepotrzebnego przeżytku średnich wieków, jakim są cechy, jest rzeczą w organizacyi naszego państwa pierwszorzędnej doniosłości. Ale najpierwszym naszym obowiązkiem winno być uwolnienie przyszłych pokoleń, z których się będą werbowali adepci każdego kunsztu, reprezentowanego przez obecne cechy, od obowiązku terminowania u majstrów przez urządzenie odpowiednich szkół dla każdego zawodu. Jest to jedyny sposób, który pozwoli społeczeństwu uniknąć tej strasznej demoralizacyi, jakiej ulega młodzież u rozmaitych panów majstrów. Przecież wszyscy wiemy, jak mało wśród panów majstrów jest ludzi, zdających sobie sprawę z tego, jak należy wychowywać młodzież i jak natomiast jest dużo takich, którzy swych uczniów traktują jak niewolników wcale się nie troszcząc o ich należyte, szybkie, fachowe wykształcenie. Wprowadzeniem nauki szkolnej w rozmaitych dziedzinach rzemiosła nie tylko poprawimy byt i wykształcenie uczących się, ale otworzymy drogę dla prawdziwego postępu w rozmaitych zawodach i usuniemy ten zastój, jaki de facto w naszych cechowych urządzeniach istnieje. Rzeczą przyszłej organizacyi będzie tak obmyślić szkoły i sposoby kształcenia, by one były dostępne dla młodzieży wszystkich warstw, które do tych zawodów mogą się garnąć.

Dla celów reprezentacyi interesów rozmaitych fachów mogą powstać prywatne wolne stowarzyszenia na podobieństwo już obecnie istniejących, jak np. towarzystwa lekarskie, dentystyczne i t. p., które w działalności członków niczem nie krępują, do udziału nie zmuszają, przyjmują zaś do swego grona tylko tych, których większość stowarzyszonych uznaje za godnych należenia do stowarzyszenia. Reforma przygotowania do zawodów rzemieślniczych przedewszystkiem podniosłaby moralne i intelektualne wykształcenie i stworzyłaby z rzemieślników obywateli o wiele łatwiej rozumiejących obowiązki społeczne, niż obecni reprezentanci, np. kunsztu masarskiego, a wolne prawo zarobkowania, dzięki konkurencyi w każdym fachu, może nie pozwoliłoby w przyszłości naszym masarzom czynić wyprawy, jak opinia głosi, dla swoich córek z łóżek z kości słoniowej, lecz niewątpliwie w wysokim stopniu ułatwiłoby życie innych współobywateli.

NAPOLEON CYBULSKI.

Dymisya Paderewskiego nieprzyjęta.

Warszawa. (P. A. T.) **Wczoraj wieczorem p. Paderewski, potwierdzając swą deklaracyę, złożoną w sejmie, zgłosił Naczelnikowi Państwa pisemną dymisyę wraz z gabinetem. Naczelnik Państwa po porozumieniu się z sejmem w osobie pana marszałka Trąmpczyńskiego dymisyi nie przyjął i powierzył Paderewskiemu i jego ministrom dalsze pełnienie urzędów.**

KONWENT SENIORÓW.

Warszawa. P. A. T. Dzisiaj przed południem zebrał się konwent seniorów. Przedmiotem obrad była sprawa rozdziału stanowisk w prezydyach komisyjnych między przedstawicieli poszczególnych klubów politycznych.

Komisya koalicyi w Bielsku.

Rada Narodowa Ks. Cieszyńskiego donosi: Wczoraj przybyła do Bielska komisya koalicyjna w celu poinformowania się o panujących tam stosunkach. Przyjmował ją Rząd krajowy i Rada Narodowa. Na powitanie komisyi zeszły się tłumy ludności polskiej przed budynkiem Rządu krajowego, przyczem wznoszono gromkie okrzyki na cześć ententy i zjednoczonej Polski.

Komisya przyjęła deputacyę robotników polskich, wójtów, duchowieństwo obu wyznań, nauczycielstwo i przedstawicieli gminy Bielska. Wszystkie te deputacye, **nie wyłączając Niemców, żądały przyłączenia całego Śląska Cieszyńskiego do Polski.**

Po przyjęciu deputacyi odbyła się konferencya w sprawie produkcyi węgla i aprowizacyi. Sprawę produkcyi węgla przedstawił w dłuższym referacie radca górniczy p. Czapliński. Jasny i treściwy, odznaczający się wielką znajomością rzeczy, wykład podobał się ogromnie członkom komisyi.

Czesi znowu aresztują.

Donoszą nam: We środę **uwięzili Czesi 22 robotników polskich,** którzy wrócili z Bystrej. Aresztowano również Dra K i s z ę, który z Bielska wybrał się do Cieszyna, by odwiedzić mieszkającą tam żonę.

WYJAŚNIENIE.

Wobec wiadomości, jakie pojawiły się w prasie, jakoby Rada Narodowa Ks. Cieszyńskiego zmuszoną była pod naporem nieprzyjaciela do opuszczenia miasta Cieszyna, donosi Biuro prasowe śląskie, że większa część członków Rady Narodowej, między innymi połowie ks. Londzin, Reger i Dr Kunicki, przebywają stale w Cieszynie, a w Bielsku zostaje, oprócz kilku tylko członków, personal kancelaryjny i Krajowy Urząd gospodarczy. Posłom śląskim na razie nie grozi aresztowanie, chociaż jednak z drugiej strony są pilnie strzeżeni i krępowani w swojej działalności.

CZESI ZACZYNAJĄ RZĄDZIĆ.

Władze czeskie rozpisały już **konkurs na posady inspektorów szkół polskich** w powiecie frysztackim i frydeckim. Jest to cokolwiek za wcześnie. Jesteśmy pewni, że z polskich nauczycieli o te posady nikt się nie zgłosi.

Ukraińcy ostrzeliwują pociągi.

Przemyśl. (P. A. T.) Wobec **ostrzeliwania pociągów pasażerskich** przez Ukraińców na linii Lwów—**Przemyśl,** zarządzono dzisiaj **czasowe zamknięcie ruchu pociągów osobowych dla cywilnych** na tej linii. Ruch pociągów towarowych, jakoteż wojskowych odbywa się w dalszym toku.

Walki z Niemcami.

Poznań. (P. A. T.) Komunikat Sztabu generalnego z dnia 21 b. m.:

Grupa północna: **Na prawem skrzydle tylko utarczki patroli. Pod Naklem czynność artyleryi niemieckiej. Na zachód od Kowalewska i na północ od Budzynia zatakował nieprzyjaciel nasze posterunki. Po początkowych sukcesach został on przez nasze rezerwy zatrzymany, a po kontrataku wyrzucony ze wsi Jaktorowo, Sypniewo, Radwanki, Podstolice, Knary. Zdobyto cztery kulomioty, karabiny, amunicyę i wzięto kilkudziesięciu jeńców. W nocy na tym odcinku znaczna działalność artyleryi. Wzdłuż Dolnej Noteci spokój.**

Grupa zachodnia: **Pod Międzychodem i Zbąszynem działalność artyleryi niemieckiej. Pod Kopanicą, Łomnicą i Gródnem odrzucono nieprzyjacielskie patrole. Opancerzony pociąg nieprzyjacielski ostrzeliwujący Nowy Dwór, odparła nasza artylerya. W nocy na niektórych odcinkach słaby ogień miotaczy min i kulomiotów. Pod Lesznem naogół spokój.**

Grupa południowa: **Ciężka artylerya niemiecka ostrzeliwała znów Miejską Górę i Żołdanicę. Trzy nocne ataki nieprzyjaciela na Siejowo i Worobnicę odparto, taksamo odparto wypad opancerzonego pociągu niemieckiego ze Zdunów w kierunku Krotoszyna, który nastąpił po silnem przygotowaniu artyleryjskiem. W Kępińskiem utarczki patroli.**

Szef sztabu generalnego.

Gen. Dupont w Poznaniu.

Poznań. (P. A. T.) Generał D u p o n t, ktory jutro przybywa do Poznania, zamieszka w zamku królewskim.

Wojsko polskie we Włoszech.

Medyolan. P. A. T. Iskrowo. „Corriere della Serra“ donosi: Jak wiadomo, **na froncie naszym utworzył się był oddział złożony ze 180** Polaków, którzy dzielnie **spełniali służbę** wywiadowcza, a jeden **z nich, porucznik G ł ą b e k,** poległ nad Piavą, zaś trzej **żołnierze: K o w a l s k i, B a r a n, C i e l u c h, polegli w** ostatnim sławnym boju **na Monte Grappa.**

Po przyłączeniu się **własnowolne** do tego oddziału **22 tysięcy Polaków,** naszych jeńców wojennych, powstało we Włoszech **ośm pułków polskich,** w tem jeden **k o n n i c y,** jeden **a r t y l e r y i** i sześć pułków **p i e c h o t y.** Z pułków tych **trzy,** stacyonowane **w S a n t a M a r i a C a p u a V e d e r e,** noszą **imiona Dąbrowskiego, Kościuszki i Poniatowskiego. Trzy zaś** dalsze pułki, stacyonowane **w M a n d r i n e d i C h i v a s s o,** noszą **imiona Mickiewicza,** Franciszka Nullo i Szefa Garibaldiego. **Trzy pierwsze pułki wyjechały już do Francyi, skąd drogą na Gdańsk wysłane będą do Polski.** Trzy następne pułki wyjadą do Francyi w tych dniach. **We Francyi utworzyło się pięć nowych pułków pols.,** jeden z zamieszkałych we Francyi Polaków, któremu miasto Bajonne ofiarowało sztandar, zaś cztery pułki z Amerykanów Polaków, przybyłych do Francyi.

Medyolan. (P. A. T.) Iskrowo. „Corriere della Sera“ donosi: Misya oficerów polskich jako delegatów pułku, który nosić będzie imię Franciszka Nullo, udała się wczoraj do Bergano, gdzie złożyła wieniec u stóp pomnika Franciszka Nullo. Jeden z oficerów przemówił na temat bratcrstwa polsko-włoskiego.

Pobór w Warszawie.

Warszawa. P. A. T. „[illegible]gląd wieczorny“ donosi: Ze sfer zbliżon[illegible] do wojskowej komisyi sejmowej, że pobora wojskowego w Warszawie **oczekiwać należy około 10 marca.** Przed komisyą poborową stawać będzie jedynie rocznik 1898.

Norwegia uznaje rząd polski.

Warszawa. (P. A. T.) **Prezydent ministrów** Paderewski otrzymał następujący telegram od ministra spraw zagranicznych Norwegii: Miałe mzaszczyt otrzymać telegram, w którym Wasza Ekscelencya zechciał zawiadomić mnie, że przyjął na siebie obowiązki prezydenta ministrów, ministra spraw zagranicznych Państwa Polskiego, **w którym to** telegramie W. E. prosi o uznanie rządu polskiego przez rząd norweski. Prosząc o przyjęcie podziękowania za to zawiadomienie, spieszę donieść, że podzielam życzenie wyrażone przez W. E. nawiązania przyjaznych stosunków między obu krajami, oraz że rząd norweski czekając na ten krok, iżby mógł uznać formalnie państwo polskie, będzie szczęśliwym, iż może **z dzisiejszym dniem wejść w półoficyalne stosunki** z pańskim rządem. Iblen, minister spraw zagranicznych królestwa Norwegii.

Sensacyjne rewelacye.

Warszawa. P. A. T. Autor senzacyjnych rewelacyj w „Warszawskoj Rjeczi“, P. Karier, kontynuuje swe wynurzenia, że odpis, a może i oryginał umowy niemiecko-rosyjskiej co do Polski był znany niektórym działaczom moskiewskim i że znajdował się w ręku braci **Ł u t o s ł a w s k i c h. Za to ci ostatni zostali rozstrzelani.** Na odwrotnej stronie tego odpisu była kopia, oddająca Rosyę na pastwę niemieckich banków, a prócz tego podany był odpis senzacyjnego telegramu niemieckiego Banku Rzeszy z daty 2 marca roku ubiegłego, treści następującej: Żądania pieniędzy, podpisane przez Lenina, Zinowiewa, Kamienewa, Trockiego, Sumensa, Kozłowskiego, Kołłątaja i Siwersa, **powinny być zaspakajane, o ile są kontrasygnowane przez Dorsçhana i Molkenbuhra.**

Wieści z Czerniowiec.

Budapeszt. Czerniowiecki korespondent „Pester Lloydu“ podaje następujące szczegóły z obecnej sytuacyi w Czerniowcach: Ukraińska ludność Czerniowiec próbowała urządzić **zamach na rumuńskie rządy** w Czerniowcach, zamach ten jednak został przez wojsko rumuńskie udaremniony. W następstwie tego dokonali Rumuni licznych rewizyj domów i biur, przyczem nie ominięto nawet filij wielkich banków wiedeńskich i galicyjskich. I tak dokonano rewizyi w filii Banku hipotecznego i Banku anglo-austryackiego. W mieście ogłoszono **stan oblężenia.** Od paru tygodni są Czerniowce zupełnie odcięte od świata. Z dzienników **wychodzą,** obok niemieckiego „Czernowitzer **Tagblatt**“ i „Czernowitzer Morgenblatt“, tylko **dzienniki rumuńskie.** Wiadomości pochodzą **wyłącznie** z rumuńskich biur informacyjnych.

Rumunia jest w ustawicznej walce z bolszewikami. W walkach tych wystąpiła Rumunia **w roli zaczepnej.** Wojska rumuńskie posuwają się **od Nowosielicy** ku Dniestrowi. Ostatnio zajęły **Chocim.**

Minister finansów prow. rządu rumuńskiego **Flondor udał się** na konferencyę pokojową do **Paryża.**

Natomiast w samej Rumunii ruch rewolucyjny **wzrasta. Do niezadowolonych tłumów przyłącza się wojsko. Król Karol próbował zbiedz do Jass, ale mu** w tem przeszkodzono.

Były poseł czerniowiecki, Dr Benno Staucher, **bawi obecnie** w Szwajcaryi w sprawach **publicznych.**

Po zamachu na Clemenceau.

Paryż. (P. A. T.) Iskrowo. Według **ostatnich wiadomości** stan zdrowia Clemenceau **jest zadawalniający.** Wiele wybitnych osobistości z Francyi i państw sprzymierzonych zasięgało wiadomości o stanie jego zdrowia. Książę W a l l i nieobecny w Paryżu prosił ambasadę angielską o przesyłanie mu regularnych raportów o stanie zdrowia Clemenceau. Włoski minister spraw zagranicznych S o n n i n o udał się do ministerstwa wojny francuskiego i wyraził uczucia sympatyi dla Clemenceau w imieniu delegacyi włoskiej na konferencyę pokojową. Delegacya amerykańska otrzymawszy wiadomość o zamachu, przesłała ją Wilsonowi telegrafem iskrowym. L a n s i n g udał się do Clemenceau i w imieniu własnem i w imieniu członków pokojowej delegacyi amerykańskiej, oraz w imieniu całego narodu amerykańskiego wyraził sympatyę francuskiemu prezydentowi ministrów.

ŻYCZENIA WILSONA.

Paryż. P. A. T. Iskrowo. Prez. Wilson, otrzymawszy wiadomość o zamachu, wysłał z pokładu okrętu „George Washington“ następujący telegram: Paryż, Lansing, proszę wyrazić Panu Clemenceau wyrazy mojej najserdeczniejszej sympatyi i radości z powodu jego ocalenia. Spodziewam się, że dowiem się, iż wiadomości, że został tylko lekko ranny, potwierdzą się całkowicie. Wiadomość o zamachu wywarła na mnie wielkie wrażenie.

Okręt „George Washington“, wiozący Wilsona, przybędzie do Bostonu prawdopodobnie w poniedziałek wieczorem.

Wojna bolszewicka.

Moskwa. (P. A. T.) Komunikat bolszewicki: **W okręgu Pskowa oddziały** walczące uporczywie posuwają się naprzód, zajęły one szereg wsi na zachód od stacyi I z b o r k, wzięto jeńców, kartaczownice i wielką ilość amunicyi. W kierunku Wolmaru walka trwa dalej. W kierunku K o b r y n i a **silny oddział legionistów polskich w mundurach niemieckich zaatakował nas wzdłuż drogi żelaznej Kobryń—Pińsk** i przy pomocy pociągu pancernego zawładnął D r o h i c z y n e m i I w a n o w e m.

Moskwa. (P. A. T.) Komunikat bolszewicki: Czerwona Gwardya białoruska opuściła stacyę J u c h n i e w i c z e. W kierunku R ó w n e g o Czerwona Gwardya białoruska po zaciętych walkach zajęła K o s t o p o l znajdujący się w odległości 50 wiorst na północny wschód od Równego. Na południowym froncie w okręgu Donieckim zajęliśmy stacyę Ł o b k i n o w o.

POLSKA POŻYCZKA.

Warszawa. P. A. T „Przegląd wieczorny“ donosi z miarodajnego źródła, że dotąd wpłynęło na polską pożyczkę państwową **130 milionów marek, 500 milionów rubli i 188 milionów koron.** Sumy te nie uwzględniają wpływów ostatniego tygodnia, ani też ofiarności społeczeństwa polskiego na skarb narodowy.

O POCZTĘ Z AMERYKI

Waszyngton. P. A. T. Z Nowego Jorku donoszą do „Ewenig-Son“, że amerykański departament pocztowy czyni starania o przywrócenie stosunków pocztowych z wszyskiemi państwami w Europie, przerwanych skutkiem wojny. Ogłoszono już, że możliwem jest przesyłanie poczty ze Stanów Zjednoczonych do Luksemburga, Alzacyi, Lotaryngii, Serbii, Rumunii, Belgii i Finlandyi. Opóźnienie nawiązania stosunków pocztowych z Czecho-Słowakami i Chorwatami spowodowane jest brakiem oficyalnych wiadomości, kto tam rządzi. Rozpoczęcie pocztowych stosunków z portami niemieckimi nastąpi zapewne w przeciągu kilku tygodni. Zaś stosunki handlowe z portami rosyjskimi na morzu Czarnem rozpoczną się ró-

KRONIKA.

125-TA ROCZNICA PRZYSIĘGI KOŚCIUSZKI. Koło Pań T. S. L., pd przewodnictwem p. Siedleckiej, zapoczątkowało pracę w celu urządzenia 24 marca b. r. ogólno-narodowego obchodu 125-letniej rocznicy przysięgi Kościuszki na rynku krakowskim. W dniu 20 b. m. odbyło się pierwsze posiedzenie komitetu obchodu. Przewodnictwo prezydyum objął Książę Biskup Sapieha. W skład prezydyum weszli: prof. Morawski, p. Chrzanowski, p. Henrykowa Sienkiewiczowa, p. Siedlecka, p. Anczyc, p. Serczyk i przedstawiciel stanu robotniczego z wyboru. Sekretaryat objęli pp.: dyr. Dobrowolski, Majewicz, Dr Abaucart i Pawłowska. Do honorowego prezydyum postanowiono powołać przedstawicieli wszystkich ziem polskich. Następne posiedzenie komitetu odbędzie się w sali konferencyjnej magistratu dnia 22 b. m. o godz. 6 wieczorem.

UNARODOWIENIE BANKOWOŚCI POLSKIEJ. Niektórzy faktorowie obcej przedsiębiorczości i wyznawcy dyktatury obcych kapitałów, z cynizmem potwarzali niefortunny dowcip, „że przemysł polski, handel i bankowość nie możemy ustroić w konfederatki“, zapominając jednak, że dotychczas raczej inne oryentalne nakrycie głowy znamionowało te dziedziny. Czasy jednak się zmieniły, przekonano się o zgubnym wpływie obcego kapitału, który usuwa się teraz gwałtownie pod naporem gromadzącego się chętnie do obrotu rodzimego grosza. Po Banku Przemysłowym, który osiągnął sukces w subskrypcyi, stając się poważną polską instytucyą dla podniesienia przemysłu, zdąża tąsamą drogą dawny Bank Galicyjski dla handlu i przemysłu, który pod nową firmą „Bank Polski dla rolnictwa, handlu i przemysłu, podniósł kapitał akcyjny do 30 **milionów koron**, a jak słyszymy, niebawem podniesie go do 100 milionów.

Pod kierunkiem Banku Krajowego powstanie potężny koncent galicyjskich banków, który niebawem zespolić powinien wszystkie większe instytucye bankowe w Polsce, dla podejmowania wielkich finansowych operacyj, które zapoczątkuje era odbudowy polskiego handlu i przemysłu, jak niemniej potrzeby podniesienia produkcyi rolnej. Uświadomiony gospodarczo ogół społeczeństwa widzi w unarodowieniu bankowości polskiej przepowiednie wielkiego zwrotu, jaki zapanuje w naszem życiu ekonomicznem i z radością wita każdą potężną placówkę, jako pioniera dobrobytu i tępiciela lichwy, która podcinała nasz rozwój gospodarczy.

POZNAŃCZYCY DLA LWOWA. Przez Kraków przejechał pociąg do Lwowa, składający się z 58 wagonów środków żywności, przeznaczonych dla głodnych obrońców stolicy kresowej. Pociąg konwojowany jest przez pięć pań, delegatek poznańskiego Komitetu pomocy dla Lwowa i oddział wojskowy. Ponadto piekarze poznańscy złożyli piękny dar w postaci stu pięćdziesięciu cetn. metr. mąki. Spodziewać się należy, że ten, tak wymowny przykład znajdzie naśladownictwo także wśród naszych organizacyj zawodowych.

KOMISYA MIESZANA U INTERNOWANYCH CZECHÓW W DĄBIU. We czwartek udała się do baraków w Dąbiu, w których umieszczeni są internowani Czesi, komisya mieszana, złożona z członków K. Rz., przedstawicieli m. Krakowa, oraz trzech obywateli francuskich. Komisya zastała porządki zupełnie odpowiadające hygienicznym stosunkom, wysłuchała próśb niektórych internowanych i z zadowoleniem stwierdziła, że nie wniesiono żadnych skarg ze strony internowanych.

Rozkaz wypuszczenia internowanych Czechów został cofnięty ze względu na to, że Czesi internują w dalszym ciągu Polaków ze Śląska.

JAKOŚĆ MĄKI POZNAŃSKIEJ. Biuro prasowe K. Rz. podaje: Z powodu zarzutów, podniesionych w pewnej części prasy krakowskiej, jakoby mąka, dostarczona z Poznania do wypieku chleba w Krakowie, była stęchła, a chleb z niej sporządzony kleisty i ciężki w spożyciu, zarządził Wydział aprowizacyjny Komisyi Rządzącej śledztwo, którego wyniki wykazały bezpodstawność zarzutów. P. W. Kula, kier. magazynów miejskich Zakładu aprow., oświadczył protokolarnie, że mąka poznańska podana do próby była w stanie dobrym, jak to stwierdził zawodowy majster piekarski, p. Michał Wójcik, pieczywo z niej sporządzone było również bez zarzutu. Chemiczne badania próbek mąki poznańskiej inż. Pochwalskiego dały również wynik zadowalniający. Zalety wspomnianej mąki uznali ponadto radca kolej. Blumental i p. Jelonek, dyrektor aprow. zakładów górniczych. Jeżeli przeto niektóre piekarnie krakowskie dostarczyły publiczności chleb niesmaczny i kleisty, to odpowiedzialność za to spada wyłącznie na **niesumiennych piekarzy**, przeciw którym zastosowano postępowanie karne.

Z TEATRU IM. SŁOWACKIEGO komunikują: Dzisiaj premiera interesującej nowości najwybitniejszego ze współczesnych dramatopisarzy hiszpańskich J. Benaventa p. t. „Krąg interesów“. Sztuka otrzymuje stylową oprawę sceniczną wedle wzorów pozostałych po Commedii dell'arte, oraz ilustracyę muzyczną, dobraną z dzieł W. A. Mozarta. „Krąg interesów“ powtórzony będzie w niedzielę 23, poniedziałek 24, wtorek 25, czwartek 27 b. m. i w sobotę 1 marca. Jutro po południu „Lancet“. We środę 26 b. m. „Hedda Gabler“.

Rozpoczęły się przygotowania do „Dramatu proroczego“ Z. Krasińskiego, jak „Nieboską komedyę“ nazwał Mickiewicz w swoich wykładach. Obecne wystawienie opierać się będzie na scenaryuszu, opracowanym na podstawie tychże wykładów przez prof. T. Sinkę. Uproszczoną inscenizacyę dekoracyjną zaimprowizował Karol Frycz. Reżyserować będzie Józef Sosnowski.

PRZYSIĘGA POCZTOWCÓW. W sposób niezwkle uroczysty odbyło się wczoraj odebranie przysięgi służbowej od wszystkich pracowników poczty. Uroczystość rozpoczęła się o godz. 6 rano solennem nabożeństwem w kościele św. Krzyża. W pięknie przystrojonym westibulu gmachu pocztowego, ozdobionym w orły i barwy polskie, zgromadzili się wszyscy pracownicy pocztowi, zaproszeni goście, przedstawiciele inspektoratu, sekcyi telefonicznej i innych urzędów. Do zebranych przemówił dyrektor urzędu, p. Niwicki, poczem odczytano rotę przysięgi, której końcowe słowa: „Tak mi Panie Boże dopomóż i niewinna Syna Jego Męka“, cały zespół pracowników powtórzył ze wzruszeniem i przejęciem. Potem p. Habichtówna w przemowie, nacechowanej duchem obywatelskim, nawoływała do rzetelnej i ofiarnej współpracy, bo tylko jednolita i wytrwała praca może postawić instytucyę pocztową na takiej wyżynie, aby była przykładem i wzorem dla poczt innych krajów. odśpiewaniem szeregu pieśni narodowych, wysłaniem telegramu hołdowniczego do Sejmu w Warszawie zakończyła się uroczystość. Na pamiątkę jej wykonano zdjęcie fotograficzne.

OTWARCIE JATEK MIEJSKICH. W sobotę dnia 22 b. m. otwiera magistrat 4 jatki miejskie: jatkę przy ul. Kopernika l. 1, w jatkach podominikańskich, przy pl. Słowiańskim i w kramach miejskich w Dz. Podgórze. Ceny mięsa w powyższych jatkach są następujące: za mięso wołowe z tylnych części po 11 K 60 h; z przednich części po 10 K 60 h; za mięso cielęce po 12 K za 1 kg. Jatki otwiera się we wtorki, środy, czwartki i soboty od godziny 7 do 10 przed południem.

PASKARSTWO MARKAMI POCZTOWEMI. Piszą nam: Za oknem antykwarni Landsberga, ul. św. Tomasza 18, wystawione są koperty z nalepionemi różnemi nowemi markami listowemi polskiemi i markami austryackiemi z przedrukiem „Poczta polska“, stemplowane w jednym z urzędów pocztowych w Krakowie. Marki te przeznaczone dla „zbieraczy“, sprzedaje Landsberger po cenach 500% do 600% wyższych, gdyż za kopertę z nalepionemi markami wartości jednej korony, żąda p. L. 5—6 koron! — Marka listowa za 1 kor. z przedrukiem „Poczta polska“ kosztuje 6 koron!

Zwrócić należy uwagę policyi i inspektoratu pocztowego na ten nowy handel paskarski tem dziwniejszy, że marek prawie nigdzie niema, główna poczta sprzedaje je w bardzo ograniczonej ilości, a p. L. sprzedaje prawie wszystkie marki wprawdzie dla „zbieraczy“, lecz o 500% do 600% drożej! Podobny handel marek wprowadza i pewien żydowski sklep papieru i widokówek przy ul. Szewskiej.

NIEMKI W KANTYNIE. Ze sfer wojskowych donoszą nam, że kantynę koszar artyleryi przy ulicy Montelupich dzierżą trzy Niemki. Czyżby nie starczyło miejsca dla swoich?

Z KRONIKI POLICYJNEJ. Policya wykryła tajną fabrykę spirytusu przy ul. Dietlowskiej l. 7. Prowadzili ją Chackel Scheinowitz i Feiwel Goldstein. Zabrano znaczną ilość spirytusu i przyrządy. Scheinowitza i Goldsteina aresztowano. — Na gorącym uczynku włamania do mieszkania Jana Dropiowskiego, bawiącego od początku wojny w Sztokholmie, przychwycono Gabryela Wawro i odebrano od niego przygotowane do wyniesienia rzeczy. — W Łagiewnikach aresztowano bandę rabusiów, którzy w nocy z 14 na 15 b. m. napadli na pociąg towarowy za Podgórzem.

BANDYTYZM W GÓRACH. Z Przyborowa w pow. żywieckim piszą nam: W nocy z 16 na 17 b. m. napadli niewyśledzeni bandyci na dom Józefa Bienasa i zastrzelili jego, żonę i 10-letniego chłopca, t. j. wszystkich, którzy się w tym domu znajdowali, splądrowali cały dom, potem zamknęli wejście i tak dom opuścili. Dopiero sąsiedzi około godz. 9 rano, zdziwieni, że tak późno nikt z tego domu nie wychodzi, otworzyli go, a następnie zawiadomili o zbrodni żandarmeryę.

POPRAWA STOSUNKÓW W CZERNIOWCACH. Lwowski „Dziennik Ludowy“ otrzymuje informacye z Czerniowiec, że Rumuni obsadzili wszystkie koleje na południe od Czerniowiec. Stosunki poprawiły się, ceny prowiantów spadły, n. p. mięso kosztuje 10 K. za 1 kg. Rusini zachowują się spokojnie. Do Polaków odnoszą się Rumuni bardzo przychylnie.

Zawiadomienia i komunikaty.

DYREKCYA MIEJSKIEGO MUZEUM techniczno-przemysłowego w Krakowie urządza w czasie od 3 marca do 30 maja b. r. kurs krawiectwa damskiego dla zawodowych krawczyń, obejmujący naukę teoretyczną kroju wraz z modelowaniem. Na kurs przyjęte być mogą kandydatki, które wykażą się przynajmniej 3-letnią praktyką w zawodzie krawieckim. Podania o przyjęcie na kurs, należycie udokumentowane, należy wnosić do dnia 25 lutego b. r. do dyrekcyi miejskiego Muzeum techniczno-przemysłowego w Krakowie, ul. Smoleńsk 9. Nauka odbywać się będzie tylko w godzinach wieczornych od 6 i pół do 8 i pół wieczór. Zasiłków dyrekcya udzielać nie będzie.

KONCERT ERIKI MORINI, zapowiedziany na 23 b. m., przełożony zostaje na pierwsze dni marca, gdyż artystka, koncertująca obecnie z niebywałem powodzeniem w Budapeszcie, nie może z powodu przerwy w komunikacyi kolejowej przyjechać do Krakowa. Skoro tylko podjęty zostanie ruch kolejowy między Wiedniem a Krakowem, co ma nastąpić w najbliższych dniach, artystka odpowie bezzwłocznie przyjętym zobowiązaniom i przybędzie do naszego miasta. Nową datę koncertu ustali się kilka dni przedtem, co podane zostanie do wiadomości publicznej dziennikami i specyalnymi afiszami. Bilety na koncert krakowski, rozchwytane zaraz po pierwszej zapowiedzi, zachowują swą ważność.

ZEBRANIE W POL. ZW. NIEW. KATOL. W sobotę dnia 22 b. m. o godz. 5 odbędzie się w czytelni Polskiego Związku Niewiast katolickich, Szczepańska 5, staraniem Koła panien. zebranie dla członków Związku z produkcyami muzycznemi. Goście mile widziani.

WALNE ZGROMADZENIE muzyków krakowskich Polaków odbędzie się w niedzielę 23 b. m. o godz. 10 i pół przedpoł. w sali tearu Powszechnego.

POLSKI ZWIĄZEK NIEWIAST KATOL., który na mocy statutu ma prawo zakładania Kół w Krakowie, podaje do publicznej wiadomości, że niema nic wspólnego z Kołem Niewiast katolickich, któremu przewodniczy p. Jadwiga Grzybówna, i która imieniem tegoż Koła zaprasza na walne zgromadzenie służących w lokalu Polskiego Związku narodowego, Karmelicka 21.

MAPA KSIĘSTWA CIESZYŃSKIEGO ukazała się w księgarniach. Wykazuje ona dokładnie w procentach ilość Polaków zamieszkałych na terytoryum Księstwa Cieszyńskiego. Na mapie tej uwidoczniona jest każda gmina, większością polską procentawą. Do mapy dołączone jest objaśnienie, napisane przez Dra Z. Tarlińskiego i prof. W. Sikorę.

Nr. 7 „Satyra“ z Okoniem już wyszedł!!!

„WISŁA“ PRALNIA CHEMICZNA I ART. FARBIARNIA
Kraków, Podgórze, tel. 1496. 644b
FILIE: Kraków, Grodzka 42. Karmelicka 9. Długa 11 a. Zwierzyniecka 15. Dietla 37. Podgórze, Nadwiślańska 8.

„Zwycięzcy“.

Obraz w 6 częściach. Nieporównana senzacya. Dramat wszechludzki, o scenach porywających, które dech zapierają i porywają do entuzyastycznych oklasków. W niezliczonych, a szybkich scenach widzimy świat po raz pierwszy z tamtej strony. Oglądamy powalenie butnych Niemiec i tryumf zwycięzców. Widzimy wreszcie tego, ku któremu wydzierają się nasze serca, generała Hallera i jego liczną armię polską. Filmy „T r y u m f K o a l i c y i“ i „G e n e r a ł H a l l e r“ będą już tylko przez kilka dni! Do środy — grane w „Uciesze“, poczem zaraz odesłane zostaną do Poznania i innych miast polskich. Zatem tylko do środy oglądać można tę senzacyę, stojącą powyż wszystkich senzacyj czasu obecnego. Film ten, grany w Warszawie, stolicy Polski, przez cały ciąg wojny koalicyjnie usposobionej, oglądało przez ciąg 3 tygodni w niezliczonych przedstawieniach przeszło 400.000 osób. Należy oczekiwać, że i Kraków otrząsnąwszy ze siebie do reszty pokost austryacki, ochotnie przyjmie ten pierwszy film francuski, jaki do nas zawitał.

NADESŁANE.

Podziękowanie.

„Koło opieki nad żołnierzem polskim“, Ziemia proszowska, składa serdeczne podziękowanie panu Stanisławowi Łakomskiemu za odczyt o „Sprawie śląskiej“, wygłoszony w dniu 16 lutego b. r. w Proszowicach, na dochód chorych i rannych żołnierzy polskich.

Za zarząd: **Wanda Skurczyńska, Helena Rzadkowska.**

Specyalista chorób skórnych i wenerycznych
Dr. BERGER ze Lwowa 624
ordynuje obecnie w Krakowie, Niecała 5

†

Ksawery Franciszek z Ziemblic Bogusz
właściciel dóbr ziemskich Lubasz
ur. 1856 r. opatrzony św. Sakramentami zasnął w Panu dnia 21 lutego 1919 roku.

Eksportacya zwłok z Lubasza do kościoła parafialnego w Szczucinie odbędzie się w niedzielę 23 lutego 1919 r. o godz. 3 po poł. pogrzeb na miejscowy cmentarz w poniedziałek 24 lutego o godz. 10 rano.

Osobnych zawiadomień rozsyłać się nie będzie.

X. Wł. Chotkowski.

Skonfiskowane majątki duchowne w Galicyi.

Po kongresie wiedeńskim, obradowały jeszcze przez długi czas komisye, które rozdzielały między mocarstwa rozbiorowe majątki, zabrane w Polsce, układały osobne traktaty. Uświęcały w ten sposób grabieże i dawały tytuł prawny posiadaniu, nabytemu prawem pięści. Ta pięść zaciążyła też i mściła się na Europie przez półtora wieku, aż ją złamała ostatnia straszliwa wojna: miejmy przeto nadzieję, że kongres paryski przywróci panowanie sprawiedliwości i odda Polsce to, co jej zostało zagrabione, że osobne komisye zajmą się restytucyą *in integrum*, tego co się komu należy. — Wykazu majątków skonfiskowanych Kościołowi w Galicyi, zażądano odemnie równocześnie (22. stycznia r. b.) z dwóch stron, tj. władzy duchownej i komisyi kongresowej, spełniam przeto nałożony na mnie obowiązek, w tem przekonaniu, że szczegółowe likwidacye potrwają zapewne jeszcze długo i że tymczasem będę mógł wydać moją pracę, gotową od pięciu lat do druku, przedstawiającą pogrom zakonów męskich w Galicyi i szczegółowe wykazy majątków klasztornych, jak to już uczyniłem z zakonami panieńskiemi (r. 1905).

Wykazy niniejsze dzielić się muszą, z natury rzeczy, na trzy części, tj. skonfiskowanych majątków duchownych za panowania Maryi Teresy, która zamierzonego zniesienia 74 klasztorów nie przeprowadziła, 2) skonfiskowanych majątków biskupich, kapitulnych, kościelnych i klasztornych za Józefa II. i 3) majątków klasztornych za jego następców, w czasach rozbiorowych. Pierwszy wykaz oparłem na mojej: Historyi politycznej kościoła w Galicyi (Kraków 1909) i na nią się też powołuję, opuszczając szczegóły tamże podane.

Wykaz I.

MAJĄTKI KLASZTORNE, SKONFISKOWANE ZA MARYI TERESY.

1.

Majątki Towarzystwa Jezusowego (F u n d u s z j e z u i c k i).

1) **Kolegium we Lwowie** (2 rezydencye), zniesione 28. września 1773.

Kolegium i gmach szkolny, dochód roczny 6000 fl. (7.884 fl.). Obserwatoryum astronomiczne, wartość 7.500 fl. Grunta i kamienice w mieście 10.000 fl., grunta za miastem 24.000 fl., bursa muzyków 500 fl., dom zajezdny 600 fl. Razem 182.174 fl. Kapitały 84.298 fl. Kapitały bractw i kongregacyi 193.768 fl. Skarb kościelny 605.460 fl. Aparaty, ornaty itd. 241.424 fl. Drukarnia i nakłady 4.798 fl. Apteka 8.120 fl. Cały majątek tegoż kolegium oszacowano na 1,040.652 fl. 24 kr.

Oprócz tego miało kolegium lwowskie 13 wsi. 1) **M u ż y ł o w i c e** ocenione na 109.136 fl. 2) **B e r d y c h ó w i P o d ł u b y** 109.714 fl. 3) **R z e c z y c z a n y** 84.200 fl. 4) **Ł a s k i** 42.300 fl. 5) **N o w o s i o ł k i** 67.400 fl. 6) **Z i m n a w o d a i R u d n a** 229.100 fl. 7) **P o d z i m n e** (Późna?) 644.116 fl. 8) **G o l c z ó w** (Goleszow) 57.500 fl. 9) **B a c z ó w** 99.000 fl. 10) **P o d u s i l n a** 88.000 fl. 11) **R a k o w i e c** 23.420 fl. Razem wartość 13 wsi 1,579.070 fl.

Lwowskie **C o l l e g i u m n o b i l i u m** T. J. oszacowano na 75.000 fl. Dom 1.200 fl. Kapitały 63.900 fl., tak że majątek tegoż Collegium ceniono na 146.083 fl. 13 kr. Zebrano m. [illegible] Lwowie 3,619.326 fl. 33 kr.

Wsie: **M u ż y ł o w i c e** rozparcelowano kolonistom niemieckim, **Z i m n a w o d a, R u d n a, B a c z ó w, P o d u s i l n a, R a k o w i e c** zostały sprzedane.

2) **Majątek Jezuitów w Przemyślu** (6. października 1773).

Kolegium 150.000 fl., dom Truskówka 2.757 fl., kamienica 31.000 fl., dom nad Sanem 150 fl., bursa muzyków 1000 fl. Dwie wsie: 1) **H r u s i a t y c z e** 73.510 fl. 2) **Z n i e s i e n i e** 7.363 fl. Nadto trzy jurydyki na **Z n i e s i e n i u** dawały dochodu 32 fl. Gotówki znaleziono w kolegium 121 fl., kapitałów 131 fl. Zaległe procenta wynosiły 20.918 fl. Apteka 10.313 fl., drukarnia 16.669 fl., kościół ceniono 120.000 fl., nowe wieże 30.247 fl., skarbiec kościelny 14.253 fl., aparaty, ornaty 11.276 fl., kapitały bractw i kongregacyi 9.437 fl. Całą wartość majątku w Przemyślu podano na 643.722 fl.

3) **Majątek Jezuitów w Krośnie** (10. października 1773).

Kolegium 200.000 fl., konwikt 2.200 fl., kamienica w rynku 3.300 fl., kościół 2.200 fl., budynek szkolny 16.000 fl., skarb kościelny 8.177 fl., aparaty itd. 7000 fl. Gotówki znaleziono 5.604 fl. Kapitał, własność szpitala 129.218 fl., kapitały bractw 29.267.

C z t e r y w s i e: 1) **K o s z y k o w s k i e** 34.097 fl. 17 kr. 2) **C i e p i e l e** 12.969 fl. 3 kr. 3) **Z a r s z y n i D ł u g i e** 311.775 fl. 14 kr. Ostatnie trzy sprzedane.

Majątek pojezuicki w Krośnie, taksowano dwa razy. Pierwszy raz (30. maja 1774) podano wartość 998.370 fl., drugi raz (11. grudnia 1774) oszacowano na 710.878 fl. Wedle pierwszej inwentury podano stan czynny (**A k t i v V e r m ö g e n**) na 1,052.305 fl., wedle drugiej tylko 783.936 fl.

4) **Majątek Jezuitów w Jarosławiu** (dwa kolegia, zniesione 11. października 1773).

A. Za miastem. Kolegium 28.000 fl., dom w ogrdzie 200 fl., gotówka, kapitały bractw 412.858 fl., dochodu było 12.725 fl.

To kolegium posiadało 5 wsi: 1) **C e t u l a** 73.157 fl. 2) **R a d a w a** 49.671 fl. 3) **M u n i n a** 30.515 fl. 4) **K r u h e l** 20.523 fl. 5) **G ł ę b o k a** 84.186 fl. Z tych zostały Radawa i Munina sprzedane.

Stan czynny kolegium tego, za miastem podano 719.768 fl., wartość 661.484 fl.

B. W mieście. Kolegium z jurydykami, 10 małych domów i śpichlerz oceniono 10.304 fl. Kapitały wynosiły 97.899 fl., skarbiec kościelny 151.755 fl., tak że całą wartość oceniono 363.571 fl., a dochód na 14.652 fl.

Rezydencya w mieście Jarosławiu posiadała nadto 6 wsi: 1) **P a w ł o s i ó w, S e t n a i T a d a ń** 68.374 fl. (dochód 24.017 fl.). 2) **Ł o w c e i P o d g a j e** 59.854 fl. 3) **B u r d a** 35.139 fl. Dwie z tych wsi: Pawłosiów i Łowce sprzedano. Wartość szacunkową całego majątku podano 579.385 fl, na czysto 475.049 fl. 12 i pół kr.

5) **Majątek Jezuitów w Samborze** (skasowany 11. października 1773).

Wartości rezydencyi i gmachu gimnazyalnego nie podano. Kapitały wynosiły 153.000 fl. i 15.000 fl. Tak samo nie podano wartości domów na Kochanowszczyznie, Skarczowszczyznie i Węgrzynowiczówce. Ogólną wartość kapitałów, ruchomości i domów podano: 433.967 fl., a dochód 15.023 fl. Oprócz tego jednak mieli Jezuici Samborscy 2 półwsia, tj. 1) **B ł a ż ó w**, ceniony 98.842 fl. dochód 12.548) i 2) **P o d m a n a s t e r e k** 22.558 fl. (dochód 273 fl.). Wartość majątku w Samborze na czysto, podano 528.763 fl. 24 1/2 kr.

6) **Majątek Jezuitów w Stanisławowie i Rożniatowie** (dom misyjny).

Kolegium 49.320 fl., dwa domy w mieście 700 fl., dom na przedmieściu 243 fl., cztery półwsia na wyderkafie kapitału 130.000 złp. (32.200 fl.). Nadto były kapitały 3 kongregacyi 845 fl., kapitały kolegium 151.000 fl., w Rożniatowie 100.000 fl., w bursie muzyków 43.496 fl. Wartość całą oszacowano na 341.488 fl., a dochód 10.199 fl.

Oprócz tego posiadali Jezuici Stanisławowscy 1 wieś i 4 półwsia, tj. 1) **R o ż n i a t ó w** ceniony na 48.373 fl., dochód 2.593 fl., 2) półwsie **T y ś m i e n i c z a n y** 4.631 fl., dochód 10.300 fl., 3) półwsie **Z a b o r z e** 130 fl., dochodu 1.362 fl., 4) półwsie **W o ł o s ó w** 963 fl., dochodu 1.453 fl., 5) półwsie **C u c u l i n** 132 fl., dochodu 1.453 fl. Wołosów rozparcelowano kolonistom, Rożniatow i Tyśmieniczany zostały sprzedane. Stan czynny obliczono na 425.797 fl. 25 kr., czystą wartość na 303.965 fl. 21 kr.

Majątki Jezuitów w domach misyjnych:

7) **w L i s z k o w c a c h.**

Dom i grunta 9000 fl., dochód 1.691 fl., kapitały 97.589 fl., srebra i aparaty kościelne 30.000 fl. Kapitał bractwa 6000 fl., dwie wsie: **N i ż b o r k s t a r y i N i ż b o r k n o w y** oceniono 85.150 fl., dochód z nich wynosił 525 fl. Wartość całego czynnego stanu 262.003 fl., a czysta wartość 2[illegible].472 fl. 9 kr.

8) **w Łaszczowie.**

Dom 24.000 fl., ogród 4000 fl., kapitały (wypożyczone na 8 proc.) 91.500 fl. Wartość obliczono na 202.987 fl., a dochód na 7.196 fl. Nadto folwark **Ł a s z c z ó w** 6.993 fl., dochód 1.786 fl., 2) wieś **M i ę t n e** 45.531 fl., dochód 7.825 fl. Stan czynny obliczono na 272.119 fl. 2 kr., na czysto wartość podano 259.379 fl. 4 1/2 kr.

9) **w Nastasowie.**

Dom 800 fl., szpital 32 fl., kapitałów 40.000 fl., fundacyi mszalnych 10.625 fl., aparaty kościelne 5.450 fl. Ogólna wartość 66.680 fl., czysty majątek 55.870 fl. 6 1/2 kr.

10) **w Białej.**

Budynki drewniane 1.450 fl., dochód 270

fl. kapitały 22.970 fl., skarbiec kościelny: nie podano wartości, chociaż był bardzo bogaty. Ogólna wartość majątku 28.039 fl., dochód roczny 1.912 fl.

11) w Jordanowie majątek cały szacowano na 12.557 fl. i 676 fl. dochodu.

12) w Żywcu wartość majątku podano 21.041 fl., dochodu 1217. Wartość majątku trzech tych domów misyjnych wynosiła 65.774 fl., czysta wartość 60.330 fl.

13) **Majątek Jezuitów krakowskich w Galicyi.**

Kapitał 196.125 fl. na kahale na Kaźmirzu (który do r. 1776 należał do Galicyi), kapitały u innych dłużników w Galicyi 437.300 fl. — Razem wynosiły te kapitały ulokowane w Galicyi 705.048 fl., a przynosiły dochodu 19.798 fl. Nadto należało do krakowskiego kolegium 5 wsi: 1) Uście i Bieniaszowice 25.082 fl., dochód 12.368 fl., 2) Kamionna 64.023 fl., dochodu 7026 fl., 3) Książnice 32.639 fl., dochodu 8647 fl., 4) Płoczany (Płosiana) 35.010 fl., dochodu 5.134 fl. (Bieniaszowice sprzedano, Uście rozparcelowano).

Stan majątkowy Jezuitów krakowskich podano 914.778 fl., a czystą wartość 861.557 fl. 29 kr. Cały więc majątek zyskany (r. 1773) na Towarzystwie Jezusowem wynosił wedle cyfr urzędowych **8,290.400 fl.** Było to obliczenie bardzo niskie, skoro n. p. dochód roczny z Książnic podano 8.647 fl., a wartość tej wsi tylko 32.639 fl., podczas gdy wartą była co najmniej milion. To dowolne taksowanie majątków, mianowicie skarbców kościelnych wywołało też liczne reprymendy z Wiednia i to było jedną z przyczyn, że odtąd nie podawała buchalterya lwowska wartości zabranych majątków, tylko dochody i płacone podatki. Dla tego podano r. 1779 sumę dochodów z t. zw. funduszu jezuickiego na 1,128.256 fl. 25 kr., przeto licząc 5 proc, wart był przeszło dwadzieścia i dwa miliony fl.

O marnotrawieniu tego olbrzymiego funduszu, jakiego żaden z krajów t. zw. „dziedzicznych“ w Austryi nie posiadał, o wypożyczaniu bezpowrotnem wielkich sum innym funduszom jezuickim, jak np. Czechom 45.000 fl., tak dalece, że za życia Maryi Teresy wypożyczono 185.533 fl. — o sprzedawaniu majątków bezpłatnem, za samo opłacanie procentów od naznaczonej sumy kupna; wreszcie o tem, że Marya Teresa kazała sobie przysyłać 100.000 fl. dla własnej dyspozycyi, podałem szczegóły we wspomnianej na wstępie pracy (Tom I. str. 213 do 254). Ze 42 wsi i 4 1/2 półwsi pojezuickich zostały w zarządzie funduszu jezuickiego 23 wsie i 2 półwsia, lecz znaczna część przyłączona została do dóbr kameralnych tj. zabranych królewszczyzn.

2.

Majątki i fundacye innych klasztorów.

Marya Teresa nosiła się z myślą skasowania w Galicyi 74 klasztorów, lecz wykonania gotowego już planu musiała zaniechać z powodu wojny bawarskiej. Wszelako już (dekretem 18. lipca 1775) nakazała wszystkim klasztorom przedłożyć dokumenty erekcyjne i donacyjne. Donacye królów polskich, nadane klasztorom, uznawano za nieważne, jeśli ciężyły na zabranych dobrach t. zw. kameralnych, wychodząc z tej zasady, że królowie nasi nie mieli prawa wyrządzać krzwdy swojej następczyni na cesarskim tronie. (Archiw. ministerstwa wyznań i oświaty w Wiedniu Acta 104., Fasc. 649, Sign. VI. 55 Maerz 1847. Gubern. Bericht 25 November 1846 G. Z. 64.083).

1) Dominikanie w Bochni mieli donacyę 22 beczek soli z kopalni tamtejszych. Z tej głównie przyczyny został klasztor w Bochni zniesiony (1. lutego 1777), a zakonnicy przeniesieni do pojezuickiego domu w Jarosławiu. Sprzedany folwark ogród i pola orne warte 14.000 fl., oceniono na 2.625 fl., dochód 623 fl. Przyległe grunta klasztorne zajęli urzędnicy salinarni. Cały majątek ceniono na 15.269 fl.

2) **Bernardyni w Sokalu** mieli wolny wręb w lasach królewskich. Ten przywilej odebrała im Marya Teresa (28. stycznia 1773), a zostawiła prawo poboru z lasów Sokala pewnej ilości drzewa na opał. W dodatku stracili Bernardyni trzy folwarki: Babiniec, Okopek (*Fossatum*) i Zawonie. Nie podano nawet szczegółowo ich wartości. Wiemy tylko, że Babiniec kupiła gmina Sokala ze spłatą należytości na raty i jako pierwszą ratę zapłaciła 6421 fl.

3) **Kapucyni w Rozwadowie** mieli od króla Augusta III donacyę 80 korcy zboża. Donacyę tę zredukowała Marya Teresa (dekretem 10. czerwca 1778) na 50 korcy. Nadto mieli przywilej zbierania w lasach królewskich sandomirskich (Nisko) drzewa suchego i gałęzi. Przywilej ten zredukowano na 30 sążni dolno-rakuskich miękiego drzewa. Następnie zniżono jeszcze na 20 sążni (zob. t. a. Tom II. str. 314 i nast.).

Wykaz II.

MAJĄTKI DUCHOWNE SKONFISKOWANE ZA JÓZEFA II. 1782—1785.

Zabór dóbr kościelnych w Galicyi nakazał Józef II. r. 1782 i to natychmiast po uwięzieniu biskupa krakowskiego Sołtyka, na rozkaz króla Stanisława Augusta. Chwilowo obiożone zostały sekwestrem, ale sekwestr zamienił się w konfiskatę wszystkich majątków położonych za Wisłą t. j. w Galicyi. Po trzech latach (1785) zażądano ze Lwowa wykazu tych dóbr, które były w zarządzie dóbr t. zw. domen. Wykaz ten znajduje się w tajnem archiwum ministerstwa wyznań i oświecenia w Wiedniu (Acta 102 Sign. 191 ex Augusto 1787. „Ausweis der Galizisch Lodomerischen K. K. Domainen Administration ueber verschiedene zur Erkentniss der unter ihrer Verwaltung stehender gaistlichen Herrschaften und Güter dienliche Gegenstände. Domainen Administrations Rechnungs Konfektion Lemberg 10 Christmonat 1786. Joh. Christ. Habermann, Franz Zollner“).

Wykaz ten, nigdzie dotąd nie drukowany, dzieli się na 2 części t. j.: 1) dobra biskupie i kapitulne i 2) dobra kościelne i klasztorne. Do pierwszych zaliczone są dobra prymasowskie, dobra biskupstwa krakowskiego i dwóch innych biskupstw, oraz dobra kapituły krakowskiej i czterech innych kapituł.

I.

Majątki prymasowskie (Exprimatial Güter).

1) Radziszów (powiat ówczesny myślenicki) 1 miasto, 2 wsie, 1 folwark. D. (dusz) 2898, p. rz. (podatek rządowy „Staats Steuer“) rocznie płacony wynosił 744 fl. (floreny); podatek dominikalny (p. d.) 526 fl. 52 kreucery (kr.), czysty dochód (cz. d.) obliczono na 2380 fl. 50 1/2 kr. Klucz ten był puszczony w dzierżawę. — Trzeba tu nadmienić, że nie podawano nigdy wartości dóbr, tylko czysty dochód, który był bardzo nisko szacowany. Odtrącano przy tem podatki z tychże dóbr płacone. Przynosiły przeto rocznie 3650 fl. (nie licząc kreucerów, których szło 60 na jeden floren). — Przyjąwszy więc 5% dochodu od majątku, można dojść wartości majątku (w dalszym ciągu będziemy używali skróceń: D. liczba dusz. p. rz. podatek rządowy; pd. — podatek dominikalny; cz. d. — czysty dochód 2) dobra prymacyalne Łapczyce i Targowiska (pow. bocheński) 7 wsi, 2 folwarki, D. 2212, p. rz. 418 fl. 30 kr., p. d. 655 fl. 26 kr., cz. d. 3441 fl. 56 kr.; 3) Kolanów (pow. bocheński), wieś i folwark D. 141, p. rz. 22 fl. 11 kr., pd. 74 fl. 6 kr., cz. d. 394 fl. 14 kr.; 4) Bodzanów (pow. bocheński) wieś i folwark; D. 300, p. rz. 20 fl., 55 kr., pd. 116 fl. 45 kr., cz. d. 440 fl. 46 kr.; 5) Pogwizdów adwokacya, wieś i folwark; D. 385 fl., p. rz. 27 fl. 25 kr., pd. 26 fl. 1 kr., cz. d. 6 fl.; 6) Nieszkowice (pow. bocheński), adwokacya, wieś i folwark; D. 497, p. rz. 24 fl. p. d. 18 fl., cz. d. 350 fl. 59 kr. — Nadto wymieniono 4 majątki prymasowskie w powiecie duklańskim: 7) Brzesk, 8) Demborzyn, 9) Zagórzany, 10) Zborowice. Dobra te obejmowały: 1 miasto municypalne, 15 wsi i 7 folwarków. D. 5915, p. rz. 733 fl. 5 kr. pd. 1161 fl. 13 kr., cz. d. 9414 fl. 15 kr. (Adwokacya w Pogwizdowie znajdowała się jeszcze wówczas w duchownem posiadaniu i płacono z niej tylko 6 fl. kanonu).

Razem obejmowały dobra prymasowskie: 1 miasto municypalne, 1 miasto poddane („unterthänig“), 28 wsi, 13 folwarków, 12.347 dusz, rząd brał podatku 1900 fl. 18 1/2 kr., dominikalny podatek wynosił 2584 fl. 42 kr. a czysty dochód obliczono na 6.428 fl. 48 1/2 kr. Główny dochód płynął z propinacyi, dzierżaw i czynszów. Poddani trudnili się rolnictwem, chowem bydła, furmankami, mieli przędzalnie lnu i konopi.

Do czterech majątków prymasowskich w powiecie duklańskim, podał szczegółowe daty komisarz w Nisku Hladki d. 22 września 1785. Wedle tego przynosił podatek z propinacyi („Trunksteuer“) 702 fl. 35 kr. Rząd opłacał tylko jednego urzędnika gospodarczego tj. leśniczego, który pobierał 125 fl. rocznie. Uwłaszczenie („Robotabluition“) nie było jeszcze przeprowadzone.

Z dóbr tych prymasowskich pozostały w ręku rządu (funduszu religijnego) do ostatnich czasów tylko trzy tj. Radziszów, Łapczyce z Targowiskiem i Kolanów. Reszta przeszła drogą sprzedaży w prywatne ręce.

II.

Dobra biskupstwa krakowskiego.

1) Lipowiec, 1 wieś. D. 37, p. rz. 5 fl. 25 kr., pd. 12 fl., czysty dochód 44 fl. 34 kr.; 2) Radłów, 20 wsi. D. 10.933, p. rz. 2098 fl. 55 kr. pd. 2802 fl. 42 kr., cz. d. 14.992 fl. 4 kr.; 3) Zabierzów, 2 wsie 1 folwark. D. 1328, p. rz. 166 fl. 23 kr., pd. 135 fl. 58 kr., cz. d. 1368 fl.; 4) Uszew, 10 wsi 3 folwarki. D. 5231, p. rz. 877 fl. 41 kr., pd. 827 fl. 30 kr., cz. d. 4513 fl.; 5) Gołkowice, 1 wieś, d. 58, p. rz. 5 fl. 26 kr., p. d. 14 fl. cz. d. 53 fl. 3 kr.; 6) Rudka, 1 wieś, d. 174, p. rz. 32 fl. 36 kr., pd. 60 fl. 36 kr. cz. d. 288 fl. 19 3/4 kr.; 7) Ruda adwokacya, 1 wieś; d. 474, p. rz. 53 fl., cz. d. 211 fl. 31 kr.; 8) Muszyna, 2 miasta poddańcze, 32 wsie, 2 folwarki. D. 14.356, p. rz. 867 fl. 38 kr., + 3086 fl. 38 kr., cz. d. 7962 fl. 32 kr.; 9) Świniarsko, 8 wsie, d. 695, p. rz. 154 fl., p. d. 401 fl., cz. d. 4252 fl. 23 kr.; 10) Rzepnik, Biskupice, Gołkowice (pow. tarnowski i dukloński), 3 wsie, 1 folwark; d. 1094, p. rz. 87 fl. 56 kr., p. d. 240 fl. 37 kr., czysty dochód 1036 fl.

Zabrano więc: 2 miasta, 74 wsie, 7 folwarków. Dochód z tych dóbr, licząc w to podatki, które rząd pobierał, wynosił rocznie 38.686 fl. — W posiadaniu skarbu pozostały: Zabierzów, Gołkowice, Rudka, Ruda, klucz Muszyna, Świniarsko, Biskupice i Gołkowice (Golgówka?). Dochody z tych dóbr podawali komisarze powiatowi Hirschberg, Hladky itd., a jak nisko je obliczali, wykazać można na jednym przykładzie. — Czysty dochód z klucza Radłów wykazano 14.992 fl. 4 kr. Tymczasem r. 1800, kiedy chodziło o dotacyę biskupstwa krakowskiego, które zamierzano przywrócić, obliczono czysty dochód na 33.910 fl. 22 kr., a wartość całego klucza Radłów podano 1,110.818 fl. 40 1/2 kr. (milion, sto dziesięć tysięcy, ośmset ośmnaście złotych reńskich) (AMWO. Acta 138. Fasc. 135. Sign.261 ex August. 1802. Bericht K. K. Westgalizischen Landesgubern. Krakau 19 Julius 1800. Graf Trautmansdorf.).

III.

Dobra innych biskupstw.

Krótko przed uwięzieniem Sołtyka w Krakowie, umarł biskup chełmski Alexandrowicz, a gubernium galicyjskie położyło sekwestr na dobrach tegoż biskupstwa Skierbieszów (w powiecie zamoyskim). Klucz ten składał się z 5 wsi i 3 folwarków. Było tam dusz 1.364, podatków płacono 187 fl. 6 kr. + 360 fl. 13 kr., czysty dochód obliczono na 2646 fl. 25 1/2 kr. Dyrektor tych dóbr Franc. Nemetty obliczył przytem koszta utrzymania rządcy i 14 osób służby, na 1082 fl. 35 2/3 kr.

Zabrano też majątek **biskupstwa przemyskiego** Łukowice (w powiecie żółkiewskim), do którego należały 3 wsie, a w nich 1522 dusz. Podatków płacono 204 fl. 32 kr. + 335 fl. 16 kr. + 116 fl. podatku propinacyjnego, a czysty dochód wynosił 2162 fl. 5 kr. — Główne dochody płynęły z czynszów, stawów, młynów i propinacyi. Majątek ten został następnie sprzedany, bo rozmaite malwersacye komisarzy sprawiły, że Józef II. na rok przed śmiercią (d. 24 marca 1789) wydał rozkaz gabinetowy sprzedania wszystkich królewszczyzn i dóbr duchownych („Staats- und Religionsgüter“).

IV.

Dobra kapituły krakowskiej.

1) Wielkie Drogi, 2 wsie, d. 382, p. 49 fl. 20 kr. + 122 fl. 13 kr., cz. d. 801 fl. 6 kr.; 2) Borek, 1 wieś, d. 192, p. 22 fl. 10 kr. + 51 fl. 36 kr., cz. d. 308 fl. 3/4 kr.; Bienkowice, 1 wieś, d. 209, p. 26 fl. 25 kr. + 35 fl. 30 kr., cz. d. 395 fl. 55 kr.; 4) Bodziów, wieś, d. 104, p. 1 fl. 18 kr. + 22 fl. 15 kr., cz. d. 121 fl. 11 kr.; 5) Byszyce, 4 wsie, 1 folwark, d. 873, p. 21 fl. 4 kr. + 322 fl. 19 kr., cz. d. 706 fl. 42 2/3 kr.; 6) Wrząsowice, wieś i folwark, d. 265, p. 67 fl. 48 kr. + 37 fl. 54 kr., cz. d. 1225 fl.; 7) Biskupice, 3 wsie, 2 folwarki, d. 288, p. 67 fl. 28 kr. + 182 fl. cz. d. 440 fl. 25 kr.; 8) Bierzanów, 2 wsie, 2 folwarki, d. 875, p. 179 fl. 39 kr. + 247 fl. 10 kr., cz. d. 1618 fl. 22 2/3 kr.; 9) Bogusławice, wieś, d. 268, p. 72 fl. 13 kr. + 146 fl. 30 kr., cz. d. 3509 fl. 19 kr.; 10) Rajsko, wieś, d. 366, p. 11 fl. 19 kr. + 22 fl. 38 kr., cz. d. 441 fl. 19 kr.; 11) Lisia Góra i Targowisko, 2 wsie, d. 243, p. 24 fl. 49 kr. + 60 fl. 30 kr., cz. d. 288 fl. 9 kr.; 12) Kapelanka, wieś i folwark, d. 86, p. 3 fl. 22 kr. + 32 fl. 14 kr., cz. d. 174 fl. 31 kr.; 13) Zakrzówek, wieś, d. 172, p. 11 fl. 59 kr. + 89 fl. 59 kr.; 14) Strzałkowice, folwark, d. 15, p. 2 fl. 15 kr., cz. d. 16 fl. 30 kr.; 15) Łubienko, wieś i folwark, d. 25, p. 39 fl. 17 kr. + 47 fl. 48 kr., cz. d. 514 fl. 15 kr. Wieś ta była w (owczesnym) powiecie duklańskim, pierwsze siedm w wielickim, a następne siedm w bocheńskim.

Zabrano więc kapitule krakowskiej 22 wsie i 10 folwarków. Dochody, razem z podatkami, miał rząd z tych dóbr kapitulnych 12.285 florenów. Sprzedane zostały: Wielkie Drogi, Bienkowice, Byszyce, Biskupice, Bierzanów i Lisia Góra, reszta została w zarządzie skarbu państwa [1]).

[1]) Pomiędzy r. 1805—1806 skonfiskowano kapitule krakowskiej 9 wsi: Dziekanowice, Więckowice, Batowice, Maciejowice, Żydowę, Węgrzce, Bolechowice, Tonie i Dzierzków. Wszystkie sprzedane. (zob. Hoszowski Kohst. Żywot Andrzeja Trzebickiego. Kraków 1861 str. 285—286).

V.

Dobra czterech innych kapituł.

A) Dobra kapituły sandomierskiej.

Turbia, Żabno, Motycze, Zarzekowice i Popowice (powiat rzeszowski) 7 wsi i 5 folwarków, d. 2112 fl., p. 198 fl. 11 kr. + 612 fl., cz. d. 3372 fl. 13 2/3 kr. Takie liczby podał komisarz Hladki dat. Nisko 22. IX. 1785. Z tych wsi sprzedane zostały Turbia (z Obojną i Wulką) i Żabno, reszta została w zarządzie funduszu relig.

B) Dobra kapituły chełmskiej.

Dobrowlany wieś i folwark (powiat samborski), d. 1485 fl., p. 121 fl. 47 kr. + 197 fl., cz. d. 1250 fl. Dobra te zostały wydzierżawione. Zarząd miał wręku dyrektor substytut Pellegrini. Pozostają w ręku rządu.

C) Dobra kapituły łuckiej.

Leszczatów, 1 wieś i folwark, d. 197, p. 26 fl. 46 kr. + 15 fl. 18 kr., cz. d. 127 fl. 30 kr. Kuratorem był Kaul, dobra wydzierżawiono, a później zostały sprzedane.

D) Dobra kapituły Stanisławowskiej.

Paryszcze i Pasieczna, 2 wsie, d. 760, p. 160 fl. 5 kr. + 204 fl. 36 kr., cz. d. 1627 fl. 50 kr. Obie te wsie miały osobnych rządców (Dispositoren), którzy brali po 182 fl. 30 kr. rocznej pensyi wraz z naturaliami. Poddani zarabiali pierwej handlem solą, który został zakazany przez rząd austryacki, po zniesieniu warzelni. Nadto utrzymywali się z wyrabiania gontów, desek, wozów, ten zarobek jednak utracili przez to, że dostęp do borów królewskich został zakazany. Pozostała więc im tylko uprawa roli i hodowla bydła. Ludność Pasieczny miała łatwiejsze utrzymanie przez to, że w pobliskiem Stanisławowie znajdowali zarobek (AMWO. Acta cit. Sign. 191 ex Augusto 1778. Beilagen zu dem Hauptsummarium). Obie wsie pozostały w zarządzie skarbu.

Razem z dóbr biskupich i kapitulnych zabrano: 1 miasto municypalne, 3 miasta poddańcze, 143 wsi, 39 folwarków, 58.955 dusz, 7.837 fl. 45 kr. podatku rządowego, 15.529 fl. 16 kr. podatku dominikalnego, czystego dochodu rocznego 72.987 fl. 26 kr. i patronat rządowy na 62 beneficya parafialne.

Przechodzimy teraz do części drugiej tj. do majątków kościelnych i klasztornych.

VI.

Majątki duchowne zabrane galicyjskiemu duchowieństwu.

1) **Karmelitów w Wiśniczu:** Zegartowice i Alexandrówka, 7 wsi i 4 folwarki, d. 1789, p. 223 fl. + 430 fl., cz. d. 2572 fl. 38 kr. — Zegartowice zostały sprzedane.

2) **Klarysek w Starym Sączu:** („K. K. Exnonnen Herrschaft Alt Sandez“) majątek ten składa się z miasta municypalnego. 54 wsi. Zarządzało temi dobrami 16 urzędników, którzy pobierali rocznie 2375 fl. 54 kr. Dusz było 16.777, podatki przynosiły 3452 fl. 13 kr. + 2984 fl. 4 kr., cz. d. 15.611 fl. 1 1/2 kr.

3) **Norbertanów w Nowym Sączu:** Dąbrówka, 4 wsie, d. 821 p. 205 fl. 32 kr. + 250 fl., cz. d. 1144 fl. 35 kr.

4) Załuże (Misyonarzy w Przemyślu), 1 wieś, 1 folwark, d. 416, p. 77 fl. 37 kr. + 123 fl. 10 kr., cz. d. 704 fl.

5) Skwarzawa (Dominikanów w Żółkwi) 1 wieś, d. 361, p. 88 fl. 33 kr. + 25 fl. 30 kr., cz. d. 300 fl.

6) Derewnia (Dominikanek w Żółkwi), 1 wieś, d. 853, p. 94 fl. 3 kr. + 88 fl. 57 kr., cz. d. 1077 fl. 30 kr.

7) Babińce (Brygitek w Sokalu), 1 wieś, 1 folwark, d. 208, p. 35 fl. 58 kr. + 77 fl. 56 kr., cz. d. 450 fl. (Skwarzawa i Derewnia zostały później sprzedane, Babińce zostały w ręku rządu.

8) Staje (Dominikanek w Bełzie) 3 wsie, d. 658, p. 148 fl. 45 kr. + 111 fl. 45 kr., cz. d. 1360 fl. 41 kr. (sprzedane).

9) Zawonie (Brygitek w Sokalu), 1 wieś, d. 44, p. 4 fl. 10 kr. + 15 kr., cz. d. 40 fl.

10) Zboiska (Dominikanek we Lwowie), 2 wsie, 2 folwarki, d. 1619, p. 226 fl. 22 kr. + 284 fl. 15 kr., cz. d. 2010 fl.

11) Dublany (Teatynów we Lwowie), 1 wieś, 1 folwark, d. 427, p. 7 fl. 47 kr. + 144 fl. 46 kr., cz. d. 2007 fl. 30 kr.

12 Głuchowice i Gańczary (Dominikanek lwowskich), 2 wsie, 2 folwarki, d. 509, p. 133 fl. 44 kr. + 221 fl. 16 kr., cz. d. 1218 fl. 45 kr.

13) Siedliska (Dominikanów lwowskich u św. Magdaleny), wieś i folwark, d. 340 p. 72 fl. 53 kr. + 78 fl. 33 kr., cz. d. 399 fl. 51 kr.

14) Nikonkowice (Brygitek lwowskich) 3 wsie, d. 754, p. 187 fl. 20 kr. + 188 fl. 48 kr., cz. d. 779 fl. 20 kr.,

15) Brześciany (Brygitek w Samborze), 1 wieś, d. 428, p. 80 fl. 47 kr. + 126 fl. 18 kr., cz. d. 1039 fl. 56 kr.

16) Okniany (Paulinów w Stanisławowie) (ma być w Niżniowie na Pokuciu), 2 wsie, d. 1273, p. 261 fl. 13 kr. + 303 fl. 44 kr., cz. d. 1342 fl. 30 kr. (Wieś ta była dana Paulinom na wyderkaf, w miejsce legatu fundacyjnego 25.000 fl. przez ks. Jabłonowskiego, po wypłacie legatu miała do księcia wrócić). Zboiska, Głuchowice i Gańczary, Siedliska, Nikonkowice, Brześciany i Okniany zostały później sprzedane.

17) **Potoczyska** (b. Misyonarzy w Horodence) 3 wsie, 2 folwarki, d. 2274, p. 551 fl. 11 kr. + 781 fl. 16 kr. cz. d. 3.300 fl. 2 kr.

18) **Biłatkowce** (Białkowce?) (2 udziały Trynitarzy i Dominikanów) wieś i folwark, d. 85 p. 33 fl. 36 kr. + 63 fl. 44 kr., cz. d. 207 fl.

19) **Bogdanówka** (b. Dominikanek w Żółkwi(2 wsie i 1 folwark, d. 742, p. 176 fl. 12 kr. + 171 fl. 41 kr., cz. d. 1008 fl. 52 kr.

20) **Złoczów** sołectwo (b. Pijarów w Złoczowie) wieś i folwark, d. 29 p. 3 fl. 19 kr. cz. d. 27 fl. 43 kr.

21) **Kimirz** (b. Bernardynek lwowskich) 6 wsi, d. 1653 p. 292 fl. 4 kr. + 365 fl. 51 kr. cz. d. 2.412 fl. 34 kr.

22) **Dobrzanica** (b. Misyonarzy lwowskich) 1 wieś, d. 331, p. 18 fl. 30 kr. + 69 fl. cz. d. 870 fl. 21 kr.

23) **Dziewiętniki** (b. Misyonarzy lwowskich) 5 wsi, d. 1.708, p. 467 fl. 7 kr. + 522 fl. 43 kr. cz. d. 3.250 fl.

Majątki te poklasztorne od 17—23 zostały sprzedane i są w prywatnem ręku.

VII.

Majątki zabrane duchowieństwu w Rzeczypospolitej.

Ponieważ Kraków nie należał wówczas do Galicyi, przeto duchowieństwo nazwano (1786) „zagranicznem“, lecz majątki zabrane kościołom i klaszorom krakowskim, leżały w granicach Galicyi.

Misyonarzom na Stradomiu zabrano: 1) Stawisko 1 wieś, d. 10, p. 30 fl. 20 kr. cz. d. 323 fl. 17 kr. 2) Dobranowice, 2 wsie i 2 folwarki, d. 301, p. 31 fl. 57 kr. + 168 fl. 49 kr. cz. d. 923 fl. 16 kr. 3) Niewiarów, 4 wsie i 4 folwarki, d. 404, p. 109 fl. 25 kr. + 326 fl. 46 kr. cz. d. 2.631 fl. 49 kr. 4) Laskowa 2 wsie, d. 1.235 p. 295 fl. 49 kr. + 459 fl. 33 kr. cz. d. 1.896 fl. 52 kr. 5) Kurdwanów i Skotniki 1 wieś i 1 folwark, d. 75. p. 4 fl. + 23 fl. 6 kr. cz. d. 47 fl. 24 kr. (Dobranowice i Niewiarów zostały sprzedane).

Wikaryuszów Zamkowych: Ludwinów i Dębniki 1 wieś. d. 119 p. 1 fl. 57 kr. + 2 fl. 43 kr. cz. d. 241 fl. 28 kr. Poddani trudnią się rolnictwem i żeglugą, dochody płyną z czynszów (Robotziusen) i prowiancyi. (wieś ta pozostała w ręku rządu. 7) Ślenowice (własność krak. Seminaryum) 1 wieś, d. 283, p. 52 fl. 39 kr. + 67 fl. cz. d. 462 fl. 32 kr. Kolegiacie ś. Floryana na Kleparzu zabrano. 8) Sławica 1 wieś, d. 283, p. 32 fl. 39 kr. + 67 fl. cz. d. 462 fl. 32 kr. 9. (Zabłocie 1 wieś. d. 78 p. 33 fl. 51 kr. + 10 fl. 53 kr. cz. d. 76 fl. 57 kr. (Oba te majątki sprzedane). Krakowskiej Akademii zabrano: 10) Zarzyce małe 1 wieś d. 161 p. 59 fl. 32 kr. + 2 fl. 33 kr. cz. d. 26 fl. 1 kr. 11) Sidzina 1 wieś, d. 302, p. 22 fl. 28 kr. + 38 fl. 24 kr. cz. d. 221 fl. 24 kr. (Obie te wsie niesprzedane). 12) **Koło** (Kolegiaty WW. Świętych w Krak.) 1 wieś, d. 58, p. 3 fl. 49 kr. + 19 fl. 38 kr. cz. d. 107 fl. [illegible] kr. Kolegiaty ś. Anny: 13) **Podstolice** z karczmą Rząka, 1 wieś i folwark d. 253. p. 39 fl. 44 kr. + 60 fl. cz. d. 424 fl. 56 kr. 14) **Węgrzce** (dział) 1 wieś d. 37, p. 33 fl. 54 kr. cz. d. 129 fl. 32 kr. 15) **Kościoła parafialnego św. Jakóba na Kaźmierzu,** folwark Pokrzywnica, d. 6. p. 6 fl. 30 kr. cz. d. 129 fl. 23 kr. Podstolice sprzedano.

Majątki Cystersów w Mogile: 16) Ryczów, 3 wsie, d. 1.460, p. 251 fl. 35 kr. + 486 fl. 18 kr. cz. d. 2.352 fl. 52 kr. 17) Przewóz i Rybitwy 2 wsie, d. 720, p. 21 fl. 38 kr. + 128 fl. 31 kr. cz. d. 551 fl. 3 kr. 18) Żygodowice (sołectwo) 1 wieś d. 99 p. 9 fl. 6 kr. + 24 fl. 9 kr. cz. d. 175 fl. 19) Stryszowa 1 wieś, d. 183, p. 35 fl. 1 1/2 kr. + 44 fl. 47 kr. cz. d. 106 fl. 35 kr. (Ryczów, Rybitwy, Żygodowice sprzedane).

Norbertanek na Zwierzyńcu: 20) Krzęcin, 3 wsie 1 folwark, d. 582 p. 86 fl. 4 kr. + 181 fl. cz. d. 1.265 fl. 21) Mucharz 1 wieś, d. 284 p. 88 fl. 4 1/2 + kr. 111 fl. 31 kr. cz. d. 724 k. 6 3/4 kr. (Mucharz sprzedany). **Majątki Kamedułów na Bielanach.** 22) Malce 1 wieś d. 362 p. 68 fl. 32 kr. + 52 fl. 24 kr. cz. d. 621 fl. 6 kr. 23) Jurczyce 1 wieś, d. 235 p. 15 fl. 22 kr. + 21 fl. 17 kr. cz. d. 321 fl.

Kanoników reg. u B. Ciała na Kaźmierzu: 24) Krzyszkowice 1 wieś d. 642, p. 48 fl. 34 kr. + 102 fl. 18 kr. cz. d. 1.505 fl. (sprzedane). 25) Jugowice 1 wieś, d. 76 p. 5 fl. 7 kr. + 25 fl. 12 kr. cz. d. 233 fl. 26 kr. 26) Lipowica 1 wieś, d. 125 p. 6 fl. 50 kr. + 12 fl. 6 kr. cz. d. 191 fl. 2/3 kr. 27) Podobin (w oryginale: Podobieńske) 1 wieś, d. 34 p. 1 fl. cz. d. 132 fl. 5/8 kr. 28) Niszkowa (powiat sądecki) 1 wieś, d. 90 p. 43 fl. 36 kr. + 25 fl. 48 kr. cz. d. 79 fl. 12 kr.

Dominikanów krakowskich: 29) Przeciszów, 2 wsie 2 folwarki, d. 1.236 p. 308 fl. 10 kr. + 666 fl. 6 kr. cz. d. 4.336 fl. 34 kr. (sprzedany). 30) Wolica 1 wieś d. 147 p. 33 fl. 35 kr. + 48 fl. 48 kr. cz. d. 265 fl. 2/3 kr. 31) Wyżyce i Stryjów 1 wieś 1 folwark, d. 176 p. 20 fl. 20 kr. + 58 fl. 46 kr. cz. d. 773 fl. 59 fl. 2/3 kr. 32) Rzeszotary 1 wieś, 1 folwark, d. 550. p. 69 fl. 48 kr. + 93 fl. 18 kr. cz. d. 721 fl. 34 1/2 kr. 33) Olszowice 1 wieś, 1 folwark, d. 151 p. 39 fl. 57 kr. + 42 fl. 30 kr. cz. d. 407 fl. 26 kr. 34) Liptas 3 wsie, 3 folwarki, d. 469 p. 119 fl. 35 kr. + 204 fl. 54 kr. cz. d. 1.558 fl. 5 kr. 35) Jasień 1 wieś, d. 122 p. 15 fl. 13 kr. + 42 fl. 49 kr. cz. d. 606 fl. 29 kr. 36) Jadowniki (pow. sądecki) 8 wsi, 8 folwarków, d. 3.583 p. 491 fl. 50 kr. + 632 fl. 5 kr. cz. d. 3.006 fl. 56 kr. (Rzeszotary, Liptas i Jadowniki sprzedane).

Paulinów Krakowskich: 37) Zebrzydowice 1 wieś, d. 52 p. 4 fl. 54 kr. + 3 fl. 36 kr. cz. d. 290 fl. 38) Skałeczna(?) pow. bocheński, sołectwo (Skała?) 1 wieś d. 198 p. 56 fl. 54 kr. + 39 fl. 58 kr. cz. d. 883 fl. **Kanoników reg. de Saxia szpitalnych w Krakowie:** 39) Wola duchacka 2 wsie, 2 folwarki, d. 251 p. 59 fl. 54 kr. + 89 fl. 27 kr. cz. d. 1.633 fl. 26 kr. 40) Rząka 1 wieś, 1 folwark, d. 89, p. 20 fl. 49 kr. + 30 fl. 46 kr. cz. d. 202 fl. 55 kr. (sprzedana). **Augustyanów u św. Katarzyny w Krakowie:** 41) Wróblowice d. 1 wieś, 1 folwark, d. 246 p. 31 fl. 32 kr. + 68 fl. 30 kr. cz. d. 735 fl. 58 kr. 42) Katarzynki(?) 1 wieś, d. 164, p. 58 fl. + 60 fl. 15 kr. cz. d. 247 fl. 32 kr. **Norbertanów w Hebdowie.** 43) Trawniki (powiat bocheński) 1 wieś d. 112, p. 13 fl. 12 kr. + 66 fl. 35 kr. cz. d. 271 fl. 48 kr. 44) Kopacze księżo

Krakowski Zakład Witrażów oszkleń artystycznych i mozaiki 4044
S. G. ŻELEŃSKI W KRAKOWIE — Aleja Zygmunta Krasińskiego 23
wykonuje wszelkie oszklenia do kościołów po możliwie najniższych cenach reperacye witraży i oszkleń, uszkodzonych wskutek działań wojennych
Zwracamy uwagę, że do oszkleń artystycznych ramy są zbyteczne, za cenę ram można mieć skromne oszklenie artystyczne.

(własność probostwa w Przeszankowie) 1 wieś d. 103 p. 3 fl. 53 kr. + 21 fl. cz. d. 89 fl. 36 kr. 45) Czchówka (Dominikanek w Krakowie) 1 wieś 1 folwark. d. 343 p. 79 fl. 37 kr. + 174 fl. 58 kr. cz. d. 800 fl. 31 kr. (sprzedana). 46) Aleksandrówka (kanonik reg. Marków w Krakowie) 1 wieś, d. 95 p. 12 fl. 35 kr. + 3 fl. cz. d. 454 fl. 58 kr. (wapiennik i cegielnia). 47) Szymanowice (pow. sądecki) własność kapituły w Wiślicy 1 wieś, d. 90 p. 45 fl. 14 kr. + 10 fl. 24 kr. cz. d. 70 fl. 36 kr. 48) Pałuszyce (Karmelitów Krakowskich, powiat tarnowski) 1 wieś, 1 folwark d. 95 p. 6 fl. 50 kr. + 82 fl. 40 kr. cz. d. 311 fl. 15 kr. (sprzedane). 49) Ostrówek (Cystersów w Wąchocku) 1 wieś, 1 folwark, d. 64 p. 6 fl. 14 kr. + 28 fl. 39 kr. cz. d. 101 fl. lud zajmuje się spławianiem (Defluidation). 50) Sadkowa Góra i Ujście Solne (Benedyktynek w Sandomierzu) powiat tarnowski, 3 wsie, 1 folwark, d. 260 p. 58 fl. 12 kr. + 74 fl. 40 kr. cz. d. 1.250 fl. (lud ma częściowo zarobek przy spławianiu).

Majątki opactwa Cystersów w Koprzywnicy: 51) Nagnajów, 52) Okonin, 53) Zręcin, 14 wsi 10 folwarków, d. 4020, p. 478 fl. 5 kr. + 722 fl. 22 kr. cz. d. 5.574 fl. 13 kr. (Lud trudni się rolnictwem, chowem bydła i przędzalniami). (Sprzedane). 54) Dobrzechów i Księże budy, 5 wsi, 4 folwarki, d. 3.351 p. 307 fl. 14 kr. + 496 fl. 2 kr. cz. d. 3.346 fl. Lud trudni się rolnictwem, chowem bydła, przędzalniami lnu. (Sprzedane). **Wsie Dominikanów prowincyi polskiej:** 55) Zadubiec (pow. zamoyski) 1 wieś, 1 folwark, d. 131 p. 61 fl. 27 kr. + 121 fl. 3 kr. cz. d. 775 fl. 56) Załucze (pow. zaleszczycki) 1 wieś, 1 folwark. d. 62 p. 3 fl. 58 kr. + 8 fl. 22 kr. cz. d. 73 fl. 1 kr.

Razem przeto zabrano 2 miasta municypalne, 3 miasta poddane, 339 wsi, 106 folwarków. 117.910 poddanych, 18.498 podatku rządowego, 27.392 podatku dominikalnego, 161.901 fl. 59 4/8 kr. czystego dochodu i 101 patronatów na plebanie.

Majątki te duchowne, położone w Galicyi, ceniła kancelarya nadworna wiedeńska na 2.235.333 fl. 44 kr. Odstąpił je Austryi ks. prymas M. A. Poniatowski, układem warszawsko-wiedeńskim (5 lipca 1785) za 100.000 fl. i za majątki duchowieństwa galicyjskiego, położone w Rzeczypospolitej. Majątki te szacował rząd austryacki na 789.851 fl. 56 kr. (3.159. 404 złp). Skarb polski zebrał z ich sprzedaży tylko 1.725.711 złp. natomiast skarb austryacki zyskał na układzie warszawsko-wiedeńskim 1.445.481 fl.

Wykaz III.
MAJĄTKI KLASZTORÓW PANIEŃSKICH.
A. Klasztorów zniesionych.

Józef II. zniósł w jednym roku (1782) czternaście klasztorów panieńskich w Galicyi, ich majątki zabrane zostały też pomieszczone w poprzednim urzędowym wykazie II. wszelako dużo z nich opuszczono. Znoszenie klasztorów działo się tak pośpiesznie, że komisarze abolicyjni, nie spisali dokładnych inwentur, ceny podawali dowolne, a dobrze kradli. Dopiero przy znoszeniu klasztorów męskich, zaprowadzono nieco większy dozór.

1) **Karmelitanki Trzewiczkowe we Lwowie** posiadały jurydykę pod Lwowem. Sprzedano ją za 375 fl. a Fredro kupił (Ossoliński za 23.710 fl. W.W. (waluty wiedeńskiej). 2) Klaryski lwowskie miały oprócz klucza Kimirz (podanego w wykazie II), jeszcze jurydykę pod Lwowem. Sprzedano ją za 500 fl., dochód obliczono 15 fl. 30 kr. Klasztor darowano Bazylianom... **3. Klaryski w Zamościu** miały majątek, ceniony na 88 fl. ich folwark Jatułów dano Szaretkom. 4) Majątek Brygitek lwowskich ceniono na 6.325 fl. Klasztor obrócono na więzienie kryminalne. Oprócz wsi Nikonkowice wymienionej w II. wykazie = 779 fl) posiadały dworek (1.440 fl) pod Lwowem, który sprzedano pod Lwowem, i jurydykę pod Lwowem, sprzedaną za1.213 fl. Zebrano więc majątku 7.938 fl. 5) **Majątek Benedyktynek w Jarosławiu** ceniono 90.817 fl., ale naprawdę wart był 188.694 fl. W wykazie II. urzędowym opuszczono 2 wsie i 2 folwarki tychże wsi: Morawsko, Kidołowice i Kozielcem i Kościelniki. Sprzedano je na licytacyi, ale nie wiemy dokładnie ceny sprzedaży. 6) Dominikański we Lwowie posiadały 5 wsi i 5 folwarków, które wymienione są w II wykazie, a czysty dochód obliczony na 3.627 fl. Kapitałów poza granicami Galicyi miały 31.345 fl. Cały majątek ceniono 272.374 fl. 10 kr. Ogród klasztorny rozparcelowano i sprzedano za 7.813 fl. Razem więc wynosił majątek 280.187 fl. 7) Majątek Dominikanek w Przemyślu oszacowano na 48.825 fl. 8) Ks. Dominikanki w Żółkwi posiadały klucz Bogdanówka (2 wsie i 2 folwarki, wymienione w wykazie, cenione na 1.008 fl., a nadto na wydzierżawienie wieś Derewnia. Było w niej dusz 859, podatków opłacano 94 fl. + 88 fl. a czysty dochód obliczano 1.259 fl. Wartość Derewni podano 14.000 fl. 9) **Dominikanki w Bełzie** miały kościół, szacowany 3.500 fl. darowano Rusinom. Klasztor sprzedano r. 1820 za 1550 fl. 9 kr. W wykazie opuszczono 5 wsi: 1) Mików i Przemysłów (2 wsie). 2) Klucz Staje (3 wsie w powiecie sanockim). Było tam dusz 658, podatków płacono 148 fl. + 111 fl. czysty dochód 1.390 fl. Wszystkie te wsie zostały sprzedane. Majątek cały szacowano na czysto 82.700 fl., kapitałów było 61.275 fl. i 3000 fl. za kordonem. Wartości 2 wsi: Mikowa i Przemysłowa nie podano wcale, dlatego, że trzymane były w zastawie, za pożyczone kapitały. Również nie wstawiono w rachunki wartości klucza Staje, dlatego, że był trzymany w zastaw. Wart był najmniej 32.380 fl.

Majątek wszystkich czterech klasztorów Dominikanek: we Lwowie, Przemyślu. Żółkwi i Bełzie obliczono tylko na 416.462 fl. nie licząc 37.345 fl. kapitałów w Polsce, za które wzięto na mocy konwencyi petersburskiej (1784) rekompensatę. Razem więc przyniosło skarbowi kasata klasztorów panieńskich, nie licząc olbrzymiego majątku PP. Klarysek w Sączu (którego czysty dochód został w Wykazie II. podany na 15.641 fl.,— nisko bardzo obliczoną **sumę 511.503 fl.**

Dodać tu jeszcze trzeba, mimochodem wspomnianą przy Benedyktynkach Ormiańskich we Lwowie (Hist. polit. klasztorów pan. str. 247) wieś Warwarzyńce zabraną probstwu łacińskiemu w Strussowie, wydzierżawioną (w r. 1817) za 3.211 fl. Przeto do wsi i folwarków, wymienionych w poprzednim wykazie dodać jeszcze należy 8 wsi. 1 folwark. tak, że liczba ich urośnie do 347 wsi, 107 folwarków.

B. Kapitały klasztorów panieńskich pozostawionych.

1) **Kanoniczkom de Saxia lwowskim** zabrano kapitału 31.250 fl. 2) Kanoniczkom de Saxia krakowskim 25.000. 3) Legaty Dominikanek w Jarosławiu 500 fl. 4) Kapitały Dominikanek w Bełzie 98.620 fl. 5) Kapitał Norbertanek na Zwierzyńcu pod Krakowem, za sprzedany klasztor w Krakowie ś. Norberta (r. 1806) 15.112 fl. 16 1/2 kr. 6) Kapitał Benedyktynek lwowskich 3.000 fl. na dobrach Wielhorskiego został spłacony i rząd miał płacić zakonnicom 105 fl. procentu (zamiast 150 fl.), ale nic nie dawał. 7) Kapitał Benedyktynek w Przemyślu 7.500 fl. w Polsce. Po konwencyi petersburskiej miał rząd płacić 375 fl. procentu, ale przez 58 lat nic dał nic, a zyskał 15.196 fl. 8) Benedyktynki w Staniątkach posiadały w Rzeczypospolitej 6 wsi za dochód z nich miał rząd austryacki płacić 11.684 fl. 17 1/2 kr., dawał tylko 6.000 fl., ale i tego nie płacił przez 37 lat, zyskał więc 22.200 fl. Przy tem ściągano rocznie 3.651 fl. podatku, tak, że zakonnice miały 416 fl. 58 kr. rocznego niedoboru.

Bankructwo cesarstwa austryackiego i t. zw. Finanzpatent r. 1811, który zaprowadził dewaluacyę monety ze 100 na 11 fl. był straszną **klęską dla klasztorów, bo** wszystkie ich kapitały były ulokowane w papierach długu państwowego po 3%, tak, że straciły trzy czwarte majątku. 9) Sakramentki we Lwowie miały majątek szacowany (r. 1786) na 98.000 fl. Przez lat 60 nie płacił rząd ani grosza procentu. Patent r. 1811 doprowadził je do takiej nędzy, że tygodniami całemi nie jadały ciepłej strawy i zmuszone były zaciągać pożyczki u rządu na wysoki procent. 10) Ormianki lwowskie miały (r. 1782) 19.773 fl. majątku. Procentu nie płacił im rząd wcale nic. Po r. 1811 płacono procent w walucie wiedeńskiej (W. W.) zamiast monecie konwencyjnej (C. M.) i klasztor tracił przez to rocznie 917 fl.

Zliczywszy tylko te liczby, które są urzędowo podane, wypadnie, że rząd zabrał klasztorom panieńskim kapitałów na 210.878 fl.

Wykaz IV.
MAJĄTKI ZAKONÓW DOSZCZĘTNIE ZNIESIONYCH.

1) **Majątek 5 Klasztorów Trynitarzy** († 1784). Posiadali wieś i folwark Białkowce (Wykaz II.) Srebra oddano do urzędu kameralnego płatniczego. Cały majątek oszacowano 368.890 fl. 2) **Majątek Teatynów we Lwowie** oszacowano na 47.685 fl. 3) **Majątek Misyonarzy** (5 domów) wart był 289.727 fl. Oszacowano na 49.254 fl. Dom w Horodence podana wartość 24.627 fl. posiadał wieś Potoczyska (Wykaz II.), która przynosiła czystego dochodu rocznego 3.300 fl. przeto warta była 65.000 fl. Dom w Głogowie również podano wartość 24.627 fl. Dom w Samborze miał rocznego dochodu 3.300 fl. Dom we Lwowie posiadał 6 wsi (wymienione w Wykazie II.) przynosiły rocznie 4.120 fl. przeto warte były 82.000 fl. Mimo to oszacowano majątek cały tak nisko, dla tego, że jeszcze przed zniesieniem Misyonarzy zabrano im 10 wsi i 7 folwarków.

4) **Bonifratrzy** mieli 4 domy: w Zamościu (oceniono majątek 16.855 fl.) (później sprawdzono 17.500 fl.); w Przemyślu (13.125 fl.); we Lwowie (13.224 fl.); razem cały majątek obliczono na 43.204 fl. Czwarty dom w Zebrzydowicach ocalał.

5) **Majątek Norbertanów w Nowym Sączu** obliczono 49.691 fl. — Posiadali 5 wsi: Januszowa (Zaciszyn), Kwiecisżowa, (Helbrantowa) (Liebrantowa), Boguszowa i Walawa Wielka (Stankowa). W wykazie II. podano 4 wsie, ale nazwano inaczej: Dąbrówka niemiecka i Bielowice. Czysty dochód z tych 4 wsi podano 1.144 fl. 35 kr. — Dąbrówka, Bielowice i Librantowa zostały sprzedane.

6) **Majątek Piarów** oceniony został na 201.861 fl.

Mieli 5 kolegiów i tyleż gimnazyów. 1) We Lwowie posiadali 2 wsie: Winniki i Podberezce (opuszcz. w Wykazie II), fundacyi sufragana Głowińskiego i rezydencyę za miastem, cenioną 15.000 fl. i grunta za 1.586 fl. sprzedane. 2) w Złoczowie mieli władztwo (Wykaz II) i wieś z folwarkiem, których czysty dochód liczono 27 fl. 34 kr. — Wartość majątku 3 kolegiów w Rzeszowie, Wareżu i N. Sączu liczono 141.420 fl. Kapitały i skarby kościelne nie poszły w rachubę. — Winniki i Podberezce nie sprzedane.

7. Majątki Paulinów w Krakowie (zostały podane w Wykazie II).

2) Majątek Paulinów we Lwowie obliczono 22.008 fl., później poprawiono na 30.812 fl. Szacowano srebra kościelne 758 fl., 2 konie 19 fl. 40 kr., wóz i uprząż na 2 konie 19 fl. — 3) Majątek w Niżniowie, gdzie mieli 2 wsie: Okniany i Kutyska (wykaz II), oceniono 37.939 fl. Skarbiec kościelny szacowało dwóch żydów. — 4) w Krzeszowie podano wartość majątku 4.021 fl. 24 kr. Mieli tam Paulini wioskę, ale nie podano nazwiska, ani wartości. Skarbiec kościelny oceniono 51 fl. — 5) Majątek Paulinów w Starej Wsi oceniono 61.426 fl., później doliczono 134.771 fl. 43 kr. Dwie wsie: Żarnowiec i Długie z jurydyką oszacowano 20.956 fl. (Żarnowiec został rozparcelowany, Długie sprzedane). Skarbiec kościelny oceniono na 7.359 fl. — Razem więc wynosił majątek zabrany Paulinom 148.543 fl.

8) **Augustynianie** mieli 7 klasztorów. (Zniesieni 1785—1787).

1) W Krakowie na Kaźmierzu (odpadł od Galicyi układem granicznym 1776) zabrano mu dwie 2 wsie i folwark (wymienione w Wykazie II). Majątki Augustynianów w Galicyi oceniono: 2) we Lwowie 27.496 fl.. później doliczono się 30.820 fl. 58 kr. 3) Witkowie 24.281 fl. 14 kr. 4) Żydaczowie 8.809 fl. 5) Radomyślu 8.460 fl. 6) Założcach 32.511 fl. później poprawiono 33.795 fl. Klasztor i kościół kupili Rusini za 2.789 fl. — Nie liczono wartości folwarku i gruntów klasztornych. Trochę kosztowności ze skarbca kościelnego skradziono, resztę odesłano do żydowskiej firmy w Wiedniu „Dobruska i Syn (v. Schönfeld). 7) w Pilznie był klasztor ubogi, dlatego przetrwał do r. 1840. — Cały majątek Augustynianów obliczono **108.165 fl.**

9) **Miechowici w Galicyi** mieli 2 główne domy w Przeworsku i Leżajsku i 4 probostwa inkorporowane. W Leżajsku mieli klasztorne wsie, ale przy ich zniesieniu r. 1840, nie podano wartości majątku. W Przeworsku posiadali folwark, który przynosił rocznie 650 złp. Wogóle liczono ich dochód na 4.919 fl., ale przy zniesieniu (r. 1848) nie podano żadnej wartości.

10) **Majątki Kanoników lateraneńskich u B. Ciała na Kaźmierzu** wymieniono już w Wykazie II., tam też wymieniono wieś, zabraną Kanonikom reg. de penitentia, t. zw. **Markom.** Został tychże klasztor w Trzcianie do r. 1817. Inwentura wykazała dochodu rocznego 3.877 fl. 36 kr. Należały do tego konwentu 3 wsie: Trzciana, Libichowa i Zyznowska, które sprzedano za 77.540 fl. — Cały majątek Trzciany wart był co najmniej 89.040 fl.

11) **Karmelici Bosi** mieli w Galicyi 6 klasztorów.

1) Wiśnicz (zniesieni 1783). W Wykazie II wymieniono Zegartowice 7 wsi i 4 folwarki, lecz mieli 9 wsi i 4 folwarki, warte co najmniej 465.000 fl. — Z tych sprzedano Zegartowice, Boguszówkę, Bukowniki i Dąbie. Zostały Alexadrówka, Wola Zdakowska. Sebastyan Brunner podaje wartość całego majątku 87.695 fl. — 2) Lwów (+1786) majątek oszacowano 68.834 fl. W Wiedniu naliczono 82.862 fl. Należały do tego klasztoru 2 sołectwa Zielona i Grabina, dochodu przynosiły 132 fl. 13 kr. Nie wliczono do majątku wartości klasztoru (10.800 fl.), bo Józef II przeznaczył go na Tabaksregie. — 3 Przemyśl (1786) posiadali Karmelici Bosi dwie wsie: Ilulice i Przedzielnica. a nadto półwsie Małachowice. Dochód z 2 wsi obliczono 8102 fl., dochód z półwsia 1.193 fl. i podano wartość majątku 9.295 fl. Nadto była trzecia wieś: Czarna (Olsza), ale jej wartości wcale nie podano. Klasztor z kościołem dano Władyce przemyskiemu na rezydencyę. — 4) W Milatynie oszacowano majątek Karmelitów Bosych na 37.979 fl.. kapitały 25.500 fl., razem 63.479 fl. — 5) W Kochawinie (+1787) oceniono majątek 8.424 fl., lecz w Wiedniu doliczono się cztery razy tyle = 27.986 fl. 38 kr. — 6) W Zagórzu istnieli do r. 1831. Wtedy sprzedano grunta i folwarki (r. 1848) za 2.000 fl. C. M. Cały więc majątek Karmelitów Bosych wynosił **273.?77 fl.**

12) **Benedyktyni w Tyńcu.**

Posiadali około 100 wsi i przysiołków, stąd opactwo to zwało się „domina centum villarum". Wartość dóbr po prawym brzegu Wisły oceniono 2.922.484 fl. 15 1/2 **kr.** Dobra opata komendarza: Tuchów, Umieszcz, Siedliska i sołectwo Załuskowska ceniono 126.087 fl. Dochodu rocznego przynosiły 18.000 fl. Dobra opackie sprzedano (1801) za powyższą sumę. — Pozostałe opatowi klasztornemu i zakonnikom w Tyńcu majątki przynosiły rocznego dochodu 13.938 fl. do 19.830 fl. — R. 1809 położono sekwestr na wsie, a położone za obrębem t. zw. rejonu krakowskiego (Tyniec, Szamborek, Kostrze, Sidzina, Opatkowice i Golkowice), ale ich nie sprzedano. — Wartość zyskanego na Benedyktynach majątku wynosiła więc **3.048.571 fl.**

13) **Cystersi** mieli w Galicyi 6 opactw. Dochody ich obliczyła lwowska buchalterya jak następuje: Mogiła 4.893 fl., Wąchock 17.903 fl.; Koprzywnica 3.111 fl.; Jędrzejów 4.382 fl.; Sulejów 2 370 fl.; Szczyrzyce nie umiano oznaczyć dochodów. Obliczenie było niedołężne, bo na innem miejscu wykazano w Jędrzejowie dochodu opata 5.394 fl., a konwentu 18.796 fl. Pospieszył się też Józef II z zabraniem majątków opactwom w Wąchocku (wieś i folwark), w Koprzywnicy 20 wsi i 14 folwarków i w Mogile 7 wsi. (Wymieniono je w Wykazie II), ale za jego następcy w tem go nie naśladowali. R. 1809 zostało w Galicyi tylko jedno opactwo Szczyrzyckie, które już Józef II skazał na zniesienie (1787). Po 7 latach (1794) zabrano dobra opackie i sprzedano: 1) Klucz szczyrzycki z Krzyszkowicami za 15.242 fl. (R. 1855 odkupił go konwent za 70.000 fl.). 2) Klucz Abramowice, Pogorzany, Śmigań, Góra św. Jana, Porembczyn i Wilkowska, dano hr. Dzieduszyckiemu w zamian za dobra solankowe. Wartość oznaczono 23.417 fl. 3) Klucz Ludzimirz z Krauszowem i Rogoźnikiem sprzedano (1819) za 14.095 fl. Fundusz religijny zyskał więc ze sprzedaży tych dóbr razem 52.726 fl. Konwent w Szczyrzycach Cystersów utrzymał się dotąd, chociaż mu groziło kilkakrotne zniesienie. Pozostawiono mu dominium Janowice, t. j. 8 wsi: Janowice, Raciborzany, Dobroniów, Gruszów, Markuszowe, Godziska i Porębka.

Zabrany majątek zakonom doszczętnie zniesionym wynosił przeto **4.496. 175 fl.**, a do **liczby wsi i folwarków,** podanej w Wykazie **III przybyło 45 1/2** wsi, 3 folwarki i 2 jurydyki, tak, że liczba ogólna wynosiła 492 1/2 **wsi, 110 folwarków i 2 jurydyki,** nie licząc gruntów, ogrodów, pastwisk i t. d. **których** wartości często nawet nie podawali komisarze abolicyjni.

Wykaz V.
MAJĄTKI ZABRANE POZNOSZONYM KLASZTOROM POZOSTAŁYCH ZAKONÓW.

Dominikanie 25 klasztorów zniesionych.

1) W **Horodle** (1783) sprzedano 2 wsie, należące do tego klasztoru: Bereźnica i Zakupiec. Akta abolicyi z inwenturą zaginęły. — 2) W **Brodach** mieli jurydykę, cenioną 1.320 fl., kapitały 25.754 fl. oceniono 25.754 fl. W Wiedniu doliczono się **27.094 fl.** — 3) W **Przemyślu** miał klasztor 2 folwarki, majętek oceniono 79.855 fl. 44 kr. — W Wiedniu poprawiono 89.898 fl., lecz srebra kościelne, aparaty i t. d. ceniono 17.620 fl. — przeto zabrano razem **107.508 fl.** — 4) **Lwów** na przedmieściu halickiem (strictoris observantiae), nie podano wartości majątku. Kościół sprzedano protestantom za 3.710 fl. — 5) **Lwów** u św. Magdaleny (+1784). Wieś Siedliska (wykaz II) wartość 10.067 fł., oprócz tego jurydyka wart. 660 fl. Majątek klasztorów w Brodach i Lwowie u św. Magdaleny oceniono razem na 57.696 fl. 13 kr. — 6) **Rohatyn** majątek = 18.536 fl. — 7) **Jaworów** (+ r. 1785). Dwie jurydyki, las, pola orne = 6.640 fl., budynki = 1.062 fl., klasztorne zabudowania 10.500 fl., srebra odesłane do żydowskiej spółki w Wiedniu 850 fl. Wartość majątku podano 15.459 fl. — 8) W **Busku** był folwark i kapitały 1.224 fl., wartość podano 3.950 fl., w Wiedniu poprawiono na 15.053 fl. — 9) **Mościska.** Nie wykazano wartości majątku, zabrano kapitał 1.250 fl. Po dwóch latach (1787) zniesiono. — 10 W **Hrubieszowie** klasztor bez aktu przepadły. — 11) W **Przemyślanach** obliczono majątek klasztoru na 30.043 fl. — 12) W **Żmigrodzie** oceniono majątek 9.320 fl. — 13) **Kołomyja:** dobra i realności = 7.284 fl., klasztor kupił żyd za 1.005 fl., sreber za 1.183 fl. posłano żydowskiej spółce do Wiednia. Cały majątek oceniono 16.750 fl. — 14) **Sambor:** Dobra ceniono 1.725 fl., ale ich nie policzono i sreber i paramentów za 1.795 fl. odesłano do spółki żydowskiej. Wartość majątku i jurydyka przynosiły 619 fl. Kazano sprzedać. Kapitałów było 5.750 fl. Oceniono majątek cały na 5.206 fl. — w Wiedniu obliczono na dwa razy tyle = 10.412 fl. — 26.686 fl. — 15) **Śniatyń.** Wieś Potoczek 16) **Sidorów,** oceniono majątek klasztoru na 8.520 fl. Półwsia Trojanówka (podano wartość 725 fl.), oddano dyrekcyi domen w Kutach. Sreber za 1.033 odesłano do spółki żydowskiej. Wartość majątku poprawiono w Wiedniu na 18.976 fl. — 17) W **Cieszanowie** (+1788) miał klasztor Dominikanów folwark. Zabrano go w zarząd kameralny. Majątek oceniono 28.369 fl. Akta zniesienia przepadły. Bez śladu zniknęły też następujące klasztory Dominikanów: 18) W Haliczu miał klasztor wieś Chorostków, sprzedano ją żydowi. Cały majątek = 7.679 fl. — 19) W Jazłowcu cały majątek oceniono 7.815 fl. Wieś Chmielowa wartość 7.253 fl., wydzierżawiona była za 492 fl. 45 kr. rocznie. — 20) W **Czerneilcy** miał klasztor wieś, cenioną 6.419 fl. nie podano nazwy. Cały majątek = 10.024 fl. 21) W **Sieniawie** był folwark (4 łany) za Sanem Przyjewo (?), przynosił 41 fl. rocznie (!). Dobra i remanenty ceniono 1.130 fl., kapitały 7.067 fl. Wartość zabranego majątku podano 12.575 fl. — 22) W **Bełzie** posiadał klasztor Dominikanów (+1789) trzy wsie: Kościaszyn, Łysko (Lysocko?) i Witków, które wydzierżawiono za 735 fl. rocznie. Sreber kościelnych posłano za 1.557 fl. do spółki „Dobruska i Syn". Wartość majątku = = 45.329 fl. — 23) W **Buczaczu** znikł klasztor bez śladu. Należała do niego wieś Pilawa (Piła) nie podano wartości. Komisarz abolicyjny v. Czernik ocenił majątek cały na 4.292 fl., w Wiedniu dorachowano się 16.542 fl. — 24) W **Oświęcimiu** (+1816) oszacowano majątek cały na 21.006 fl. Dwie wsie: Broszkowice i Budy kupił Russocki, ale nie wiadomo ile zapłacił. Przywłaszczył też sobie klasztor, o co był długi proces. O kościół wspaniały nikt się nie troszczył. Zapadł w gruzy. Odbudowali Salezyanie. — 25) W **Łańcucie** (+1820) posiadali Dominikanie kapitał 6.302 fl. i przez 8 lat nie dostawali procentu. Dopominanie się przeora (1817 r.) dało powód do zniesienia klasztoru, dokonał go pożar (r. 1820). Dwa przysiołki Krzemienica i Dembina przynosiły 574 fl. 33 kr. Cały majątek oszacowano 11.750 fl.

Zabrano więc Dominikanom; 13 wsi, 4 folwarki i 3 przysiółki (sołectwa) i 503.846 fl. majątku.

Bernardyni, 3 klasztory zniesione.

1) **Lwów.** Zabrano srebra kościelne, wartości 5.991 fl. Majątek oceniony 6.989 fl. — 2) Bochnia (+1787). Cały majątek oceniono 6.088 fl. — 3) Husiatyn. Akta zniesienia z inwenturą przepadły. Sołectwo (jurydykę) sprzedano za 2.870 fl. W Samborze nie zniesiono klasztoru, ale mu okrojono dotacyę. Zamiast renty z dóbr królewskich 20.000 złp. płacono 450 fl. Za 150 sążni drzewa, dawano 56 fl. 15 kr. Zabrano z 3 klasztorów majątku 15.947 fl.

Reformaci, 5 klasztorów zniesionych.

1) **Lwów** (+1789). Majątek cały podano 567 fl. 51 kr. — 2) Rzeszów. Cały majątek oceniono 2.034 fl. 32 kr., klasztor obrócono na więzienie kryminalne. Inwentura przepadła. Tak samo zaginęły akta klasztoru 3) w Zamościu, żadnej ceny nie podano. - 4) W **Złoczowie** podano wartość majątku 26.530 fl. 54 kr. Kościół darowano na cerkiew Rusinom. — 5) W Bukaczowcach sprzedano klasztor za 2.000 fl. Zabrano więc Reformatom wykazanych wartości 31.151 fl.

Franciszkanie, 10 klasztorów zniesionych.

1) **Gródek:** klasztor obrócono na magazyn wojskowy. Inwentura przepadła, ale wiemy, że majątek razem z klasztorem w Horyńcu (który już 1787 był zniesiony, ale się utrzymał, 1790), wynosił 13.365 fl. Klasztor w Gródku posiadał folwark, którego wartości nie podano. W Wiedniu obliczono cały majątek na 25.396 fl. — 2) **Lwów,** u św. Antoniego na przedmieściu. Klasztor posiadał 3 jurydyki, cenione 1.064 fl. i duży sad owocowy. Wartość majątku podano 23.356 fl. 37 kr. — 3) W **Nowym Sączu** mieli Franciszkanie 2 folwarki: Kamienica i Ucisko, ocenione 2.679 fl. W Wiedniu podniesiono cenę do sprzedaży na 2.895 fl. Kapitały wynosiły 12.640 fl. Cały majątek oszacowano 24.585 fl. 11 kr. — W **Stryju** (+1785) majątek oceniono 18.656 fl. — 5) W **Jarosławiu** (+1789) podano cenę majątku 11.188 fl. W Przemyślu zamieniono klasztor na magazyn (1805—1814), potem go przywrócono. W Krośnie był r. 1787 klasztor zniesiony. Majątek oceniony 48.290 fl. Klasztor zajęło wojsko i zniszczyło. Następnie został przywrócony. — Klasztory Franciszkanów w Haliczu, Kossowie, Korecku i Szczebrzeszynie zostały zniesione w r. 1787. bez śladu w aktach i bez inwentury. W Starym Sączu zniesiono, r. 1815, klasztor Franciszkanów, a budynki kupił zarząd salinarny za 12.000 fl. papierowych (W. W.). lecz akta abolicyi z inwenturą także przepadły. Licząc więc tylko co zapisano wartości, wynosił cały zabrany majątek klasztorów franciszkańskich 115.181 fl.

Kapucyni, 3 klasztory zniesione.

1) W **Maryampolu** (1783) klasztor miał być oddany Szaretkom. Kościół zabrali Rusini na cerkiew. — 2) We **Lwowie** na przedmieściu (1785) oceniono 4055 fl. 19 1/2 kr. — W Wiedniu doliczono się 6.792 fl. 5 kr. — W Bliznem obliczono majątek 718 fl. Zniesione klasztory kwestarskich zakonów przyniosły więc 169.789 fl.

Obrazy, ramy, Książki do nabożeństwa, Różańce, Krzyże, Kropielnice, Feretrony, Figury z drzewa i z masy, oraz obrazy do ołtarza. ◎◎◎◎◎◎ Po cenach najniższych poleca:

KAZIMIERZ ZAJĄCZKOWSKI
Hurtowy i częściowy Skład artykułów dewocyjnych, Kraków, Plac Maryacki L. 8.